Ко..трольный экземпляр

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 138 (5088). | , ЕРА, 18 ноябрь, 1971 шу. | Мах 2 кеп. | *Газет арадувл 1923 шера денз*

Пхе шера план — ханал хьалха

Къахьегамхой бацадаарашца Iалашбара

ХIара шерра-шера шерлуш-тоалуш латт Грозненски района № 3 йолча сомий-бацадаарий совхоза теплицаш.

ХIанзалца 27 эзар квадратни метр хиннача цунна укх гаргарча хана тIакхетаргья кхы а 5 эзар квадратни метр. Из объект хьалъеш ба № 661 йолча СПМК Шупров Юреи Лорсанов Iандарбекеи бригадера болхлой.

СУРТАШ ТIА: керда хьалъяь йоалаш латта 5 эзар квадратни метр хула теплица (аердехьа); лакхехьа: Ю. Шупрови I. Лорсанови болхлошта юкъе.

С. ХАКИЕВА сурт.

РСФСР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

РСФСР Министрий Совета заседани хилар 1971 шера 15 ноябре.

РСФСР Министрий Совет хьежар РСФСР халкъа боахам 1971—1975 шерашка дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера плана, РСФСР халкъа боахам 1972 шера дегIабоалабара Паччахьалкхен плана проекташка. Цу дешаех льаьца докладаш йир РСФСР Министрий Совета председателa заместителa, РСФСР Госплана председателa К. М. Герасимовеи РСФСР финансай министра Ц. И. Фадеевеи.

Дийцача дешаех льаьца доагIаш дола соцамаш тIайийцар РСФСР Министрий Совето.

РСФСР Лакхехьара Совет хьажийта дIачуеннай РСФСР халкъа боахам 1971—1975 шерашка дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера плана, РСФСР халкъа боахам 1972 шера дегIабоалабара Паччахьалкхен плана, 1972 шерарча Паччахьалкхен бюджета проекташ.

РСФСР Министрий Совета заседане дакъа льаьцар республика центральни учреждений кулгалхоша а хIаьта иштта цхьаболча СССР министраша а.

РСФСР Министрий Совета заседане къамаьл дир КПСС ЦК секретара, РСФСР Министрий Совета Председателa М. С. Соломенцева.

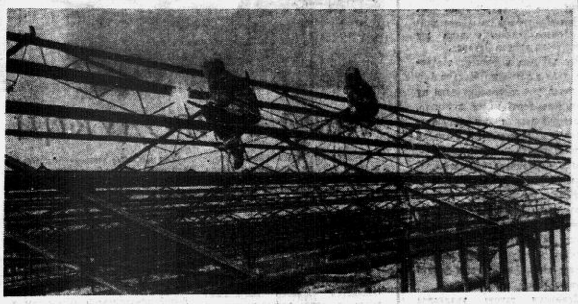

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателa заместителa нов. М. А. Мамаева председателал а деш 13 ноябре республика Лакхехьарча Совета Президиума совещани хилар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Массазарча комиссей председателий.

Совещане дийцар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Массазарча комиссешка Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам 1971 — 1975 шерашка дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера плана, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам 1972 шера дегIабоалабара Паччахьалкхен плана, 1972 шера Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджетеи 1970 шерара республика Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йолча отчетеи проекташ а хIаьта иштта республика Лакхехьарча Совета аргIанарча шоллагIча сессе ювца оттаеш йола къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий хьакъехьарча Нохч-ГIалгIай АССР законий проекташ а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Массазарча комиссешка ювцара порядка хьакъехьара дош.

Цу дешах льаьца совещане хоам беш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара нов. Г. В. Склокина.

Совещане республика Лакхехьарча Совета Массазарча комиссей председателаш вIаши дагабьар 1972 шера хьалхарча 6 бетта комиссеша бергболча балхах шоашта хетачоа.

Совещане балхаца дакъа льаьцар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аппарата болхлоша.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР № 416 ЙОЛЧА ГУДЕРМЕСА ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕ ГIОЛЛА СОЮЗА СОВЕТЕ ДЕПУТАТ ХАРЖАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

«СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 105 статьяга хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР № 416 йолча Гудермеса хоржамий округе гIолла Союза Совете депутат харжара деш дола хоржамаш кIирандийнахь, 1971 шера 19 декабре чакхдаха.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1971 ш. 16 ноябрь.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЮЗА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА 416-ча ГУДЕРМЕСА ХОРЖАМИЙ ОКРУГА СОСТАВА ХЬАКЪЕХЬА

1970 шера 24 мартерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете деча хоржамашта йолча 416-ча Гудермеса хоржамий округа чуйоагIа город Гудермеси Ведана, Гудермеса, Надтеречни, Наурски, Ножай-Юрта, Советски, Шаьла, Шелковской районаши.

Политиздато арахийцад

Политически литература издательства кепатеха арахийцад «Ленина парте байракха кIал — коммунизма коталонга» яха брошюра. Цу тIа я КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара В. В. Гришина 1971 шера 6 ноябре съездий Кремлевски Двореце Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 54 шу дизара хетаьча торжественни заседане яьча доклада текст.

Дукха тираж йолаш арахийцад брошюра.

(ТАСС).

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДIАХЕЦАЦ

Грозненски химически комбината дуккхача цехий химикаша дог гIоздоаха къахьегама толамаш доах укх шера. Царна юкъе хьалха латтачарех ба И. Д. Шевляков керте латта полиэтилен арахецара производства химикаш. Товарни продукци арахецара 11 бетта план ханал дуккха хьалха кхоачашъяьй цар. ХIанздехьа тIехкхоачашъяьй цу коллективо декабрь бетта хьалхарча шин декада задани а. Иштта хьинаре къахьегаш я укх шера В. Г. Кальной, В. В. Даганадзе керте латтача фенол, дубитель арахецача цехий коллективаш. ИттлагIча ноябре къахьегаш ба цу цехий химикаш. денз тIабоагIача бетта чотах ХIанзлехьа планал совгIа цар арахийцай итташ эзараш сомий махьа продукци.

А. РОМАНОВА,
тха шта'е йоаца корр.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАШ ХИЛЧА

«Грознефтегаз» газови управлене цехашта юкъе укх шера хьалхара моттиг лелаеш хьайоагIа Коробкин Владимир Павлович керте латтача цхьоалагIча цеха коллектив. Газови бензин дукхагIа ара а хецаш шера план ханал хьалха кхоачашъяра творчески къахьег цеха болхлоша. Цар эргайоах бензин арахецара технологи, бизза пайда ийбу производственни мощностех. Из бахьан долаш хIара смена задани тIехкхоачаш а еш тазагIа дукхагIа бензин хьакъестаде вIаштIехьдоал цар. Иштта къахьегача цеха коллективо ханал цаI ах бутт хьалха кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча шера план. Ер шу доладейча денз планал совгIа арахийца бензин 7 эзар совгIа тонн я. Укх юхейнсача хана шера планал совгIа кхы а эзараш тоннаш бензин арахецаргда цар.

Социалистически яхье яьннача бригадашта юкъе хьалхара моттиг лелаю машинисташа Сальникова Нина Ивановнеи Черепко Валентина Гордеевнеи керте латтача бригадаша. Цар шера план 115—120 процент кхоачашъяьй. Шоай новкъосташта хьокхам а телаш къахьегаш ба вокхкагIвола машинист Даудов Якъуп, машиниста гIонча нн. Смолянец, Луценко, Смирнова, слесарь нов. Червяков, кхыбараш.

* * *

Октябрьски бурувтохара балхий управлене дика толамаш доахаш я бурувдетта мастер Соломатин Дмитрий Иванович керте латта бурувдетта бригада. Керда технологии техникеи производствана юкъе а кхухьаш ший торонех цо бизза пайда ийбар бахьан долаш бурувтохара ноябрь бетта план укх бетта хьалхарча декаде кхоачашъяьй цо. Дукха хIама ца эшаш пятилетка хьалхарча 1,5 шера задани а кхоачашъяьй бригада. Укх шера июнь бетта № 186 йолча скважинана бурув теха а даьккха мехкдаьтта кIеж тохийтар цо. Июль бетта денз мелови мехкдаьтта тIоанашта тIакхачара № 223 йолча скважинана бурув тохаш я бригада. Цу скважинана проектагIа тоха деза бурув 4900 метр я, хIанзлехьа техар 2150 метр я. Балха ханах пайда эцара задани а дикка тIехкхоачашъяьй бригада. Бурув тохача дIаухийта материалаш, электроэнерги кхоярах, транспортах бизза пайда эцарах укх шера паччахьалкхенна кходаьд 60 эзар сом. Бригада тIадоагIача шера чотах теха бурув 1304 метр я. Хьинаре къахьегарца цига белгалъяьнна я бурувдеттараш нн. Кругляков, Истратов, Анункин керте латта сменаш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЯРА КУРСАШ

Укх денношка занятеш дIайолаеннай КПСС Нохч-ГIалгIай обкомерча, массаза а болх беча, партийнии советскии болхлой говзал лакхъеча курсашка. Курсашка хьалхарча аргIанна деша баьхкараш парте райкомийи горкомийи организационни отделий заведующеш, КПСС горкомий партийни комиссей председателаши оргтделий инструктораши ба.

Дешара кердача планага хьежжа деша багIараша Iомаергья марксистско - ленински теорей КПСС политикан актуальни проблемаш, социалистически экономикана Iилман наькъаца доаллара лардаш, партийни, советски строительстван халкъа боахама, Iилмана, культурана кулгалдара практикан дешаш.

Занятеш йолча юкъагIа деша багIараша Iомаергья Грозненски химически комбинате, Сунженски района хьалха латтача боахамашка, хIаьта иштта КПСС Гудермеса горкоме беча партийни балха опыт.

Курсаш хьайийллар КПСС обкома бюро члена, организационно - партийни балха отдела заведующе В. В. Варлашкина.

Деша багIараштa лекцеш йийшар КПСС обкомерча партийни комиссе председателa, исторически Iилмай кандидата Н. А. Сыщикова, республика Госплана председателa Е. В. Брыксина, Нохч - ГIалгIай Паччахьалкхен педагогически института доцента, философски Iилмай кандидата В. С. Евликова, кхычар.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ЗАКАЗАГIА

Массеж минота тохкамбе йиш я мехкдаьтта скважина «Анст» яхача дIа-юха лелача автоматически бусташ доахача станце новкъосталца. Цу тайпара станцеш арахеца йолаеннай «Нефтеавтоматика» яха бугульмински завод. Царех эгтара хьалхаръяраш Татаре, Белоруссе, Куйбышевски областа промыслашка дIаяхьийтай.

«Анста» электронни прибораша нийса сведенеш тел скважинашкара хьалъаразухача мехкдаьтта дукхала, цунцарча хин хьакъехьа а хIаьта иштта тIонашкарча температуран давленеи хьакъехьа а. Цу гIулачхо йиш хулийт скважинашта эксплуатаци яра гIойленагIа йола режим хьахаржа.

Укх гаргарча шерашка завода коллективо хьае йолаергья промыслашкарча къахьегама механизации автоматизации яра новкъостал дергдолаш йола керда 120 прибор.

(ТАСС корр.).

Казань.

ЧУВАШСКИ ЙОАЗОН БIАЬ ШУ

Кердача чувашски йоазон бIаь шу дизар белгалдоаккх Чуваше. Цу лоархIамеча событена хетаьяр республика столица общественноста викалий торжественни собрани. Яковлева цIерагIча педагогически институте хьайийллай Iилман сесси.

БIаь шу хьалхагIа эрсий графика ларда тIа Iилманца бакъъяь чуваший меттала алфавит а оттаяь, дIахорча дуккхача шерашка из эргайоахаш тоаяьй воввзаш волча чувашски просветителa И. Я. Яковлева.

Цунах пайда а эцаш, Яковлева хьадаьд эгтара хьалхара чувашски букварь, хIаьта из арадаьнна чIоагIа дика хииттад И. Н. Ульяновна. «Хьа книжка экземпляр кхаьчай сога селхан, — яздаьд цо букваара авторага 1873 шера 5 апреле. — IалаьматечIоагIа раьза ва со хьона... Чувашски школашка из дIадоаржадара сай оагIонгахьара де тарлуш дола новкъостал де хьожаргва со».

ХIанз школашкеи лакхерча дешара заведенешкеи наьна моттa литературен Iомаду Чуваше къахьегамхоша. Алхха дIадахача цхьан шера республике кепатеха арахийцад шин миллион экземпляр совгIа тираж йола 300 гаргга книжка. Цкъара арадувлача газетийн журналийн тираж 170 эзар гаргтача экземплярага дIакхаьчай.

А. СТУДЕНЕЦКИЙ,
ТАСС корр.

ТИЙРКА ЙИСТЕРА МУЗЫКАЛЬНИ ТЕАТР

Лоаман Иристонерча ашараш дукхаезарашка башха-дика совгIат кхаьчад — керда хIирий музыкальни театр.

Коллектива репертуараца я эрсийн доазол дехьареи классика — П. Чайковске «Пиковая дама», Ж. Бизе «Кармен», А. Рубинштейна «Демон». Зрителашта бIаргагургья поэта Хетагуров Коста вахарах йола кхаь актах латта хIирий композитора Х. Плиева опера, «Безабеннарий майда» яха къонача композитора Р. Цариотте опера-балет, кхыраш.

Орджоникидзе.

(ТАСС корр.).

СУРТА ТIА: дешара занятеш еча баьккаб ракетчикаш.

Н. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

19 НОЯБРЬ–РАКЕТНИ БIУНЕИ АРТИЛЛЕРЕИ ДИ

ДАЬХЕН НИЗ БОЛА ГЕРЗ

Советски Союза Маршал Н. КРЫЛОВ, оборона министра заместитель, стратегически гIулакхашта лаьрхIача ракетни бIун Главнокомандующи, шозза Советски Союза Турпал.

Кховна вай тIема сийлен эгтара дезагIа долча цIейх цаI — ракетни бIуни артиллереи Ди да.

29 шу хьалхагIа, 1942 шера 19 ноябре, артиллерийски подготовка бIарга па байнача тайпара боккхача низо дуненга хоам бир Сийлахь-боккха Даьй-мехка тIом овлангара денз юхалостабара юхь йолаьча, Сталинграда юхе советски бIуво яьча исторически наступленех,

1944 шера денз Советски правительства баьча соцамга хьежжа 19 ноябрь вай Даьхен моастагIашца лаьттача тIем тIа тIемахошта - артиллеристашта карагIдийнна тIехдаьнна доккхий хIамаш белгалдоаха ди а хинна дIаэттад.

1964 шера денз ракетни бIуни артиллереи Ди санна белгалдоахаш да из ди. ЦIея цIи хувцаро хьахьокх хIанзарча этапе вай Герзашцара Низаш технически кийчдара даькъеи пар организационни структурен хинна овлангара хувцамаш, тахан Советски Эскара тIема низа лард лоархIалуш болча ракетни бIун хьалхе лелаяра дакъа. социалистически Даьй-мохк лорабара даькъе тIема турпал традицеш юххьанца денз ювзаенна леррагIа хьайоагIаш хилар.

Из цIей Советски Герзашцарча Низий тIема низага, ракетчикийи артиллеристийи тIема говзалга, толашагIа йола бирса ракетнии артиллерийскии техника кхеллаза къахьегама толамашка, вай паччахьалкхен оборонни низ чIоагIбеча царна карагIдувлараш-ка традиционни хьажар а хинна дIаэттад.

Ракетчикийи артиллеристийи цIей укх шера дезду деррига советски халкъа политически къахьегамей хьинар КПСС XXIV съезда решенеша кхы тIа а айдаьча хьалашка. Съездо белгалъяьча нийсалгIча пятилетке коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккхача программа, советски халкъа вахара, социалистически производства эффективность лакхъяра, Iилма, техника, культура дегIакхвалара, вай сийлахь-йоккхача Даьхен оборонни низ чIоагIбара парте чIоагIа еча йоакхоно дегаш уроттадаь ба вай мекха къахьегамхой, эскарей флотей тIемахой.

ТIайоагIача ханна планаш белгал а еш, Коммунистически партеи Советски правительстван теркалду хIанзарча дунеи халкъашта юкъерча хьалашка эшараш.

КПСС XXIV съездо белгалдаькхар, укх тIеххьарча ханарча факташеи событешеи империализма реакционни, агрессивни уйла хувцалуш йоацилга кхы тIа а хьахьекха хилар.

Ирлуш латта вIашдухьаленаш дIаяха а капитализма юкъара кризис кIоарг ца ялийта а гIерташ, ма могга герз Iоадара, милитаризм чIоагIгIа дегIайоалаяра наькъагIа йолх империалистически паччахьалкхенаш, эгтара хьалха США. Алхха цхьан 1970 шера НАТО мехкаша дунеи керда тIом кийчбарга дIадахийтад 103 миллиард доллар. Укх тIеххьарча пхе шера США тIема гIулакхашка дIадахийтад 400 миллиард гаргга доллар.

ШIерацa кхетаме доаца, дерригa дуне лотаде тарлуш дола ловзар ду Вашингтона доаллеча гIозараша Вьетнаме. США керте латтача империалисташа Гаргарча Малхбоалене хьа а баь хьаллоаттабу тIема кхерама уизаре кхуврч. Халкъий машаран кхерамзаленнеи боккха кхерам тIатесс Iарбий паччахьалкхенашта духьаларча Израила агрессе, дIалийца лаьтташ кхы эхь а ца хеташ шийна соцаде из гIертарб, хьаьръяьннача израильски военщина хаддаза лелаеча провокацеша.

Дунеи шоллагIча тIема итогаш низагIа хувцийта гIерташ йола Iовдала планаш юташ бац Малхбузен Германера реваншисташи неонацисташи.

Агрессорий тIема планашка керттера дегаондо ю ракетно-ядерни низаца Советски Союза, еррига антиимпериалистически фронта хьалхалатта низ хиларах тарра. цIаьхха хIама гохилгах.

Цу хьалашка мехка оборонии низ чIоагIбелга. Советски Герзашцарча Низий гIема кийчо лакхъелга эгтара керттерча декхарех цаI санна лоархI парте.

«Халкъо хьа мел кхелла хIама гешшаме лорадеш хила деза. — аьннад парте XXIV съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И.

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа).

ЛЕНИНСКИ ЗАЧЕТА ХЬАЛХАРЧА ЭТАПЕ

«КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъергья» яхача девизагIа еш хинна Ерригсоюзни ленински зачета хьалхара этап чакхъяьннай. Из гIулакх хьанальца къахьегаш хиннача 108 эзар кагирхочух 75 эзар комсомолец ва. ХIаьта зачете дакъа лоацаш хиннача хIара виънех кхоъ къаьсттъаьста декхараш тIаййца къахьегаш ба. Дукха ба цу боламе доккхий толамаш даьха комсомольцаш а, кагирхой а, хIаьта бIарчча кагийча нахахи мехкарехи латта коллективаш а.

Ерригача республике йовзаш я къонача коммуниста Марудин Анатоле кулгаллу бурувдетта комсомольско - кагирхой коллектив. Из бригада виъ коммунистаки цхьайтта комсомольцахи латт. ЧIоагIа чоалханеча хьалашка шоаш бурувдетташ боллаше а шоашта хьалхашка латта декхар толамца кхоачашде аьттув боал цар. Шера планагIа 1600 метр кIоарга бурувтоха дезаш хиннача цар 1650 метрга кхача декхар тIаййцар. Шоай дош чIоагIа долга хьагойтар цар комсомола юбилей езъеча деношка—1777 метр бурув а теха нийслагIча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашйир цар. ТIаккха «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадара» соцам баьчул тIехьагIа керда кхы а лакхагIа дола декхараш тIа а ийца лийрхIачул ялх бутт хьалха скважина болх бе йолаялийта чIоагIа яьй бригада.

Зачета юкъебаха беррига кагирхой практически социалистически яхье баьннаб. «Коммунизмана Iомале» аьнна цар тIаййца лични декхараш пятилетка хьалхарча шера программа а хинна дIаэттад.

Ишттa. Ведана райена XXII партсъезда цIерагIча колхозе тракториста Шуапов КъоасамаI декхар тIаййпад юртбоахама техникуме заочно деша отта. 1972 шера 22 апрель хьатIаотталехьа кхаь сага механизаторски говзал Iомае. лакхача культурах латтé леладара социалистически яхье вала. цхьан бетта духхьал кхоаь доагора материалаш мара дIа ца йохийташ тракторца болх бе. хийнахьара задани 140—150 процент кхоачашъе, аьнна. Ше дена дош толамца кхоачашдеш хьавоагIа нов. Шуапов.

Ленински зачете дакъа лоацаш бараш дуккхача кердача боланий инициатораш ба. Цхьабараш пятилетка лиъ шера кхоачашъяра къовсаме баьннаб. вожаш бархI сахьата йола хIара деннара задани ворхI сахьата кхоачашъе лаьрхIа ба. Уж лоархIаме боламаш взараш болча кагийча нахеи мехкарашеи хьаллаьцад.

Пятилетка вахте этта къахьегаш болча кагирхоех 1117-не шера план хIанзле кхоачашъяьй Парех я Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза доярка Газиева Алпату. «Красный молот» завода токарь Шамсудинов Равиль, Урус-Мартана района «Горец» совхоза тракторист Мунаев Хьамзат. Грозненски химически комбината аппаратчикаш Похлутина Татьяна. Уголков Владимир. Харченко Татьяна, дукхий кхыбараш.

Зачета хьалхарча юкъа бIаьш болча къонача болхлоша тIахьожам боацаш продукци дIаяна боккъо яьккхай. 30 эзарал совгIа йола кагирхо «коммунистически къахьегама ударник» яха цIи яккхара къовсам лоаттабеш ва, царех иттлагIа долча даькъо 1971 шера из сий дола цIи а яьккхай.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабеш болча къонача болхлоша, колхозхоша, специалисташа даим теркам тIаухийт шоай балха говзал лакхъяра. Цу гIулакха тIаерзадь лелаяьй республике къахьегама турнираш, говзала конкурсаш. Шерра яьржай хIанз республике «профессегIа дикагIвар» яха цIи яккхара лелаю ях. Цу боламе дакъа лоацаш ва ткъо эзар къона къахьегамхо. Республике эгара лоархIамеча профессеех конкурсаш чакхъяьхай. «Нохч-ГIалгIайчен дикагIвола токарь» яха цIи яьккхар Кузминов Александра, фрезеровщика цIи — Маркин Виктора, слесара цIи — Суслов Петра, ахархочун цIи — Хазаев Iусмана.

Кагирхой къахьегамеи политически денал айдаларо производства ерригача участкашка къахьегама дисциплина чIоагIъеннай. Промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предприятешка, колхозашкеи совхозашкеи кадрай общественни отделаши 138 хьалха латта школаши вIашагIъеххай, кхаь эзарнел совгIа къахьегама ветеранаши кадрови болхлойи кагирхой наставникаш ба, ленински зачет йолча юкъа 2.5 эзар зIамигача саган йоIан керда балха говзалаш Iомаяьй цар.

ЧIоагIа лоархIаме хеташ леладу Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаша вIаший тара йола специальносташ караерзаяреи шоай квалификаци лакхъяреи гIулакх. Зачета хьалхарча юкъа шоай разрядаш лакхъяьй 3168-не, керда професси караерзаьяй 1477 къонача саго, механизаторски курсашка хьожаваьв 3200 саг. кагийча нахеи мехкарашеи еннача 1903 рационализаторски предложенех 1006 хIанзле балха юкъейихьай, 835 эзар сом пайда а беш.

Дукха кагирхой хьожабаьб оахаукх тIеххьарча хана ейгача, кхачаи, бытовой гIулакхаш деча предприятешка. Духхьал укх шера цу предприятешка комсомольски путевкаех балха вахав ялх бIаь саг. Из бахьан долаш халкъа боахама цу доакъошка 35 керда комсомольско - кагирхой коллектив вIашагIйолла аьттув баьннаб. ХIаьта цу юкъа юртарча хьайбай боахаме балха хьожабаь кагий нах кхы а дукхагIа ба.

Масала, хьаэцаргья вай Шелковской района «Червленский» яхача колхоза комсомольски организаци. Боккха болх чакхбаьккхаб цар кагирхой хьожабарца хьайбай боахам чIоагIбеш, Ферме къахьегачар вахара а, къахьегама а хьалаш тоадеш.

Шоай болх юххьанца жа Iуй профессе сий кагирхошта юкъе лакхдара тIаберзабаь дIаболабир цар. Комитета комсомола даь кхайкарал эггара хьалха хьалаьцар колхоза шофера ВЛКСМ члена Шаипов Эдуарда. Боахаме керда Iул вIашагIтохалга шийна кайча Генаев Русланаца цига ше кьожавелга дийхар Эдуарда.

Цу тайпара комсомола тIахьехам хьал а лаьца же боахаме балка эттав укх тIеххьарча хана цу боахамера ворхI къона колхозхо. Керттерча даькъе уж берригаш хIанз комсомольско - кагирхой коллективашка къахьегаш ба. ХIаьта цу тайпара бригадаш колхоза фермашка хIана пиъ я. Болхоза жа лелаеча боахаме къахьегача кагирхоша вокхагIа волча жа Iунгара, ВЛКСМ обкома членагара Ямалов Султанагара хьокхам эц. Цун бригаде вIашагIа елла хIанз болх беш я хьалха латтача опыта школа.

Ленински зачета хьалхарча юкъа итогаша хьагойтар марксистско-ленински теори, партеи комсомолеи истори Iомадара кагирхой чIоагIа тIера болга. Цу духьа комсомола комитеташ укх тIеххьарча хана политически просвещене дешаш кIоаргагIеи хоадамболашагIеи леладе яьннай.

Укх шера промышленни предприятешка, организацешка, колхозашка, совхозашка 11 эзар сагчу а лоацаш 374 кружоки семинари вIашагIъеллай. Дика чакхъяьннай дешара системе «Пятилетка сона — аз пятилеткана» яхача девизагIа еш хинна хьалхара занятеш. Боккха теркам тIаухийт ВЛКСМ комитеташа кагирхошца экономически дешар вIаштIехьдаккхара. «Социалистически экономика лардаш» Iомаеш 123 кружок я республике. БIаьш кагирхой ба социалистически боахам лелабара ленински школашка, коммунистически къахьегама школашка дешаш.

Ленински зачета хьалхарча юкъа беш хинна организаторски кхетамеи болх чIоагIбаро комсомола мугIараш дикка хьсамдаьхад. Укх шера итт бетта ВЛКСМ членалла хьаийцав 12419 кагирхо е соахк цу юкъа хьаийпачул эзар совгIа. Комсомоле болчарех 75 эзар кагирхо общественни поручененеш йолаш ва.

Нохч-ГIалгIайчен кагирхоша даьха толамаш ВЛКСМ горкомаша, райкомаша, юххьанцарча комсомольски организацеша баьча боккхача организаторски балхах хьахинна хIама да.

М. ТУРПУХАНОВ,
ВЛКСМ обкома комсомольски балха отдела заведующи.

КЕРДА ПРОДУКЦИ АРАХЕЦ

Грозненски опытно-экспериментальни завода болхлоша товарни продукци арахецарен цунна реализаци ярен пятилетка хьалхарча шера план ханал дукха хьалха кхоачашъяьй. ХIанзлехьа дикка тIеххоачашдаьд завода болхлоша укх шера тIаййца хинна социалистически декхараш а. ХIанз тIадоагIача шера февраль бетта чотах къахьегаш ба уж.

Заводе хьалхара моттиг лелаю Сапентьев Виктор Васильевич керте латтача электромонтажни участка коллективо. Цунга я завода карара кара тела ШIе байракх. ДIахо йодача хана из совгIат карара ца далийтара кхы а хьинар айдаь къахьегаш ба участка болхлой. ХIанз 1972 шера март бетта чотах товарни продукци арахецаш ба уж.

Укх деношка участка болхлоша арахеца йолаьй гIишлой-материалий промышленноста эша автоматика прибораш. Царех пайда эцаргба вай мехкарча цементии асбестовии заводашка, кхыча предприятешка. Хьалха гIишлой-материалаш еча чIоагIа чоалхане лоархIаш болх бар гIишлой-материалаш хийчъяра йолча технологически процессашта тIахьожам а лоаттабеш регулировка елга. ХIанз цига арахеца йолаьча приборий новкъосталца тIахьожам а лоаттабеш регулировка ергья гIишлой-материалаш еча процессашта. Цу гIулакхо дикка аттача баьккхаб гIишлой - материалаш еча предприятей болх.

ХIанз участка коллективо карарзаеш я мехкдаьтта института лаьрхIа йола ОКА-5 яха прибори кхерамален техника Iомаяра йола ОТБ-1 яха прибори. Кастта уж прибораш арахеца йолалургья цига.

Яхье хьалха латтача участка арахеца продукци вай республике дIакхаьча Iац, из йовзаш я мехкарча дуккхача моттигашка.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара а чIоагIа къовсам лоаттабу участка болхлоша. ХIанзлехьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьккхай участкерча 30 болхлочо, хIаьта из сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш ва 15 саг.

Дукха болхлой ба участке пятилетка хьалхарча цаI-ах шера задани дукха хIама ца эшшаш кхоачашъяь. Царех ба монтажницаш Астахова Лидия, Ямшатова Тамара, регулировщик Бездробный Владимир, монтажница Баксанова Тамара, кхы дукха бараш а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) керда арахеца йолаьча приборага хьожаш ба вокхагIвола мастер В. Шевченко, монтажница Л. Астахова, регулировщик В. Бездробный, монтажница Т. Ямшатова.

И. Плиева сурт.

800 ГАЗЕТИ ЖУРНАЛИ

Дукха газеташи журналаши арадувл вай мехка дуккхача къамий меттала. Из кхетадеш а да, советски наха боккхача безамца деш газеташи журналаши.

Трамвайни управлене коллективо цIенхаштта чакхдоах газеташтен журналаштен яздулга. Партийни комитето из бехктокхаме гIулакх укх массехк шера тIадулл В. М. Рудаковайна, из цо дика кхоачаш а ду. 1971 шера цу коллективо яь подписка 2500 сома маьха я.

Наха дикагIа язду «Правда», «Грозненский рабочий», «Известия», «Советская Россия», «Комсомольская правда» яха а кхы дукха а газеташ. Журналаш—«Работница», «Здоровье», «Коммунист», «Блокнот агитатора», иштта дIахо а.

Деррига а яздаьраш 800 экземплярал совгIа да. Доккха новкъостал ду подписка еча новкъосташа: Н. С. Айрапетова, Л. М. Федорова, В. Х. Ляндина, А. И. Докачаева, кхы дуккхачар а. Подписка дIахо а еш я.

А. ШИЛОВ.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА

Дика чакхдоах бурувдеттара балхаш М. Г. Заярный керте латтача бригада. Из бурув тохаш я № 1 «Минеральная» яхача Старогрозненски управленерча кердача участкерча скважинана, 5300 метр я цун кIоаргал.

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцама жоп а луш бурувдеттараша 4750 метрага кхаччалца кIоаргдалийтад бурув, шера план ханал 2 бутт хьалха кхоачаш а еш.

Белгалбаьнна овсаре къахьегаш ба бурувтохареи спуско - подъемочни операцеш ярен задани тIеххоачашъю смении мастераш: Трубицкий Иван, Коликов Александр, Михеев Павел, кхыбараш.

* * *

Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене геолого-тохкама контора Темирханов Имаалдина кулгаллу бригада бурув тохаш я хIанз «Карджин Змейская» яхача майда тIарча № 39 йолча скважинана. 3200 метр кIоарга бурув тоха деза цар.

Халача хьалашка теха бурув 2000 метр кIоарга да, шера план 1900 метр йолча. ХIанз нийслагIча пятилетка шолагIча шера чотах болх беш я бригада.

Толаме къахьегаш ба цига бурувдеттараш: Трубицин Николай, Ломакин Николай, бурувдеттачун гIончаш Зангиев Хасбулат, Заворотный Иван, Кибизев Арбек, вокхагIвола дизелист Абидов Юрий, кхы дуккхабараш а.

КЪОНА ГОВЗАНЧАШ

«Грознефть» объединене дешара курсовой комбинате бетта йола курсаш чакх а яьха экзаменаш дика дIаелар селхан дуккхача лаборанташа. Уж курсаш чакхъяьхар 19 саго. ТIехдика экзаменаш дIаелар Горячеводски, Грозненски, Малгобекски, Карабулакски, Старогрозненски, Октябрьски бурув тохара балхий управлене бетта цига дешаш хиннача дуккхача лаборанташа. Царна юкъе ба Добрецова Галина, Храмов Борис, Наумова Сусанна, кхы дуккхабараш а.

М. ЛЕВИН.

ДИКА ДАКЪА ЛОАЦ

Цкъа «Грознефть» объединене Старопромысловски автотранспортни контора коллектива собрани чакхъяьлча хьаккхайкадир. массехк минут яьлча художественни самодеятельноста концерт хургда, аьнна.

Сцена тIа яьлар нийсъенна кхалсаг. ГулбеннарийI уйла тIаяхийтар яр йоккхагIйола инженер-экономист Оганесян Мария Васильевна.

Цхьабакъда, Мария Васильевна бIаргаяйнай сона иштта трибуна тIара план кхоачашъярах, автомашиний паркех, тракторех пайда эцарах, материалех кхомбарах къамаьлаш деш а.

Мария Васильевнай да «Старогрознефть» мехкдаьттахоща болх беш а цар чIоагIа лоархIаш а хиннав. Нахаца Iимерза, безаме, ше каралаьца гIулакх цIена кхоачашдеш хиларах везаш хиннав из новкъосташта. Уж ший дика оамалаш дIаIомайир дас ший дезала а.

1950 шера къона йоI йолаш Оганесян Мария Грозненски статистически техникум чакх а яьккха «Старогрознефть» мехкдаьтте гази йоахача управлене балха ера. Цу хана денз балха моттиг да хувцаш хьинаре къахьегаш я из. Юххьанца статистик йолаш болх бир нов. Оганесяна. цул тIехьагIа экономист йолаш къахьийгар. Хала хиларах бIу ца къожабеча, ший декхараш цIена кхоачашдеча Мария Васильевнайна бехктокхамегIа бала болх телар, из цо тешаме кхоачаш а бора.

Дихь шу хьалхагIа из хьожайир йоккхагIйола инженер-экономисталла болх бе. 41 шу даьннад цун, хIаьта царех 21 шера тха управлене болх беш я из. Къахьегама книжка тIа цунна баркалаш яхаш даь йоазош дукха да. Цо даим тIахьожам лоаттабу автотранспорт, тракторaш, промывочни агрегаташ, керда техника мишта болх беш я, шоай предприяте коллективо план мишта кхоачашъю хьожаш. Каст-каста керттерча бухгалтерца Татьяна Агеевнайца складашка яхе цигарча материалашка хьож из, нагахь кхоачамбоацар нийслой цу гIулакха бехке вар бехктокхаме озийт. Иштта из болх беш хилар бахьан долаш Старопромысловски района халкъа тIахьожама комитета членалла хержай Мария Васильевна.

А. ТИЩЕНКО.

ТРАМВАЙШ СИХАГIА ЛЕЛАРГЬЯ

Укх шера къаьстта дика къахьегаш я А. М. Цуров керте латтача тIоналкъаш дехкачен тIаьш техкачен управлене коллектив. Цхьа бутт дIабахийтац цо пачхьалкхан план тIеххоачаш ца еш. ВорхIлагIча ноябрага кхачалехьа ханал дукха а хьалха А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводагара Кирова цIерагIча поселке кхаччалца шоллагIа трамвайни никъ биллаб управлене болхлоша. ХIанзчул тIехьагIа № 5 йолча маршрутагIа лела трамвайш цу поселке кхаччалца ухаргья. Из бахьан долаш сихагIа леларгья трамвайш.

М. ПЛЮЩ.

ИМПЕРИАЛИЗМАНА ДУХЬАЛАРЧА НИЗАШТА КЕРТЕ ЛАТТ БОЛХЛОЙ КЛАСС

3. КЪАМИЙ КОРТАМУКЪАЛЕН БОЛАМЦА АЙХХА ЦХЬОАГIО А ЙОЛАШ

Дунен исторически процесс дегIаахаро белгалбу вай замалахьара кертера революционни кхо низ: дунен социализма система, капиталистически мехкий болхлой класс, къамий-кортамукъален болам.

Уж низаш цхьан тайпара даца, бе-бе я цар социальни база. Цу цхьан ханна уж шоайла гаргара хулийт хьашта и цаIаш хиларо — машарцарчен социальни прогрессацарчен безамо.

Къамий-кортамукъален къовсама зона — из ба болама юкъе а ухаш. В. И. Ленина яьхачох, «шоай харц уйлаш, шоай реакционни фантазеш, шоай мелали гIалаташи белгтала цунна юкъе доаржадеча» ахархой, кагийбуржуазни массай форд. «Цхьабакъда объективно капиталах гIертаргба уж» (Соч. бизза гуллам, т. 30, оагI. 54—55). Ленина бакъдаь хьахьекхад, юххьанца къам мукъадаккхара тIаберзабаь бола, дунен тIа бахача дуккха а дуккхагIа болча наьха болам капиталистически строя лардашта шоашта духьала ца берза йиш ца хиларах йола тезис. Дунен революционни процесс, цу тайппара, алхха бувзабенна ба къамий лоIами социальни кортамукъален бахьан долаш массаша лоаттабу къовсам.

1921 шерре а хьаьннад Ленина «колониальни мехкий къахьегамхоех, ахархоех дола дуккха адамаш, уж хIанз укх сахьата тIехьадиса дале а, дунен революце дIахорча фазашка Iалаьмате боккха революционни лоархIам болаш хургхиларах» ше кIоаргга дот тийша хилар (Соч. бизза гуллам, т. 44, оагI. 38).

Общество дегIаахара ледамо бокъонца бакъдаьд из вывод нийса хилар. Нагахьа санна бIаьшере йолаеннача юкъе вай планета тIа бахача наха 23 дакъа колониальни лоалла лаьттадале, хIанз колониальнийи ахколониальнийи лоала кIалхарваьннав 1,5 миллиард совгIа саг. Хьалха хиннача колониальни империй гаргаш тIа хьахиннай 80 гаргга къона къамий пачхьалкхенаш.

ТоIадаь доахкача халкъаша, социалистически пачхьалкхенийн дунен халкъашта юкъерча болхлой классеи оагIонгахьара чIоагIа хьал а лоацаш, йIаьххача хана турпал къовсам лоаттабаь бахьан долаш хьалха хинна колонеши ахколонеши политически лоала кIалхаръяхар — заман йоккхагIйолча событеех цаI. Из бахьан долаш доккхий политически хувцамаш хиннад, империализм дIахо мелъяьй, машара, демократе, социализма низаш чIоагIдаьд.

Цхьабакъда, политически мукъале яьккхача къаман-демократически революце хьалхара этап мара чакхъялац, цул тIехьагIа ден повестка тIа отт керда, кхы а чоалханегIа дола декхараш — социально - экономически хьисапера декхараш. Деш дола къамаьл хьаьккха политически мукъале дIачIоагIъярах, ше къаьстта къаман экономика хьаярах, тIехьадисар, моцал, къел, йоазувдешар ца хар, кхыдола колонинализмах юхедиса хIамаш дIадахарах латт.

Уж декхараш кхоачашдеча юкъагIа чухьа социальни гIай дикжара процесс кIоарглу, чIоагIлу дIахо дегIаахара наькъий хьакъехьарча деша прогрессивни низаштеи чурча реакценеи юкъе латта къовсам. Реакционни гIозараша хьаллоаттабу капиталистически никъ, дунен империализма дIакарадахара никъ. Дуккхача мугIарерча адамашеи революционно-демократически элементашеи тIаэцац из. Царна хов, цу тайпара дегIаахара никъ империализма оагIонгахьара эксплуатаци ира объект санна къона пачхьалкхенаш лоаттаяра маIан долаш болга, адамашта цо керда гIайгIаши балаши дахьаргдолга.

Дунен капиталистически боахама хьалашка къонача. къамий пачхьалкхенаштеи индустриальни капиталистически державаштеи юкъера экономически дегIаахара боарамера юкъ зIамиг ца яларал совгIа, кхыметтел йоккхагIа а хул. Дунен шоллагIа тIом хилалехьа бахача наьха хIара сага сих лоархIаш тIайоагIаш хиннача къаман доходий боарамашка дилача кIезига дегIадаьхка мехкаш дегIадаьхкарел 8-эза тIехьадиса дар, хIанз — 12-эза, хIаьта 2000-ча шера, нагахьа санна хIанзара тенденци юсе, из тIехьадисар 18-эза доккхагIа хургда.

Масала, США социальни прогнозаш уттаеча Гудзонски институто укх тайпара перспектива белгалъю кIезига дегIадаьхкача мехкашта: Индии Бразилии хIанзарча американски боарамга кхоачаргъяц хьатIайоагIа XXI-гIа бIаьшере чакхйоалаш мара, Нигерии Колумбии — XXIV, хIаьта Индонези — XXVI бIаьшерене.

Цу тайпарча перспективаца машар бе могаргдац цхьенна а халкъа. Вахаро ше, къахьегамхой хьашташ бахьан долаш лоаттабеча революционни къовсама логика хIанаарча хьалашка, общественни система лоархIаш йола капитализм исторически ший ха яьккха яьннача хана, социализма дуненга гIолла доацаш дIадоаккхалургдац тIехьадисар, дегIадаьхкача мехкашта тIехьакхелургдац, керда, тоаенна общество хьалъюллургьяц.

ХIанз классови низаш керда юха вIашагIдетталуш экономически дегIаахареи социальни кортамукъалеи дешаш тIа-тIа дукхагIа хьалхарча плане утташ а долча дегIаахара кердача фаза чу боалаш ба къамий-кортамукъален къовсам. КПСС XXIV съездо белгалдаьккхад, дуккхача мехкашка къамий кортамукъале бахьан долаш лоаттабу къовсам практически феодальни санна, иштта капиталистически а эксплуататорски отношенешта духьала лоаттабеча къовсамга боалаш латташ хилар. Вай ханарча революционни хьала воздействегIа Азеи Африкан къонача пачхьалкхений бIарчча группа хIанале а дегIаахара капиталистически боацача наькъа тIа яьннай. ХIанзарча этапе пун маIан да социалистически перспектива теркал а еш юкъара демократически эргалонаш шерреи леррагIеи чакхъяхар. Цо лерхI реакцена духьала хоадамболлаш къовсам лоаттабелга, къахьегача адамех чIоагIа ког гIортолга е, дерригача революционни, прогрессивни низий цхьоагIо хилийта.

Социалистически ориентаце мехкашка хIанале а доккхий хувцамаш хиннад. Аграрни реформа чакхйоаккхаш я. 8 сахьата балха ди отталаьд. экономике пачхьалкхен сектор йоккхагIа хул, юкъера дIаккхосс кхыча мехкийи къамаи частнии йоккха капитал, шерлу школьни образовани, и. кх. дI.

Социальни прогрессага долхача кортамукъа даьнича халкъашта чIоагIа духьале ю империализмо. Хьалха хиннача колонешта гуччахьа еш йола эксплуатаци къайлагIа деча къоалага яьнай хIана.' Цун маIан сенах латт аьлча, керттерча даькъе из латт, къонача пачхьалкхений экономике империалистически монополешка доал хургдола хьал лоаттадар, хьалхагIа а санна царга бедал экспорте йохка кхахьийтар а цу тIа а хадданза маьхаш логIа а долаш, хIаьта кийча промышленни изделеш лакхагIча маьхех кхыча мехкашкара хьаяйтар а. ХIара шера итт миллиард совгIа доллар чудоагIа монополей сейфашка цу тайпара, нийсхо йоацаш, капиталистически Малхбузенеи Малхбоален къонача дегIаухача мехкаштен юкъе обмен яр бахьан долаш.

Империалисташ ка эгаш тувсалу шоай бера дувлаш латтача колониалистски аьттонех. Моттигерча реакцех ког гIортолга ю цар, михьарйоах сепаратизми племенешта юкъера моастагIали. прогрессивни режимашта духьала тийша болх вIашагIбехк, гераз низаца чугIерт, масала, Индокитаен Гаргарча Малхбоаленеи санна.

Империализмо тийша болх вIашагIбехкача хана къаьстта лоархIаме да дунен социализма низащареи дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламцареи къамий - кортамукъален болама доттагIали денале цхьоагIон, коммунистический, болхлойи, къамий - демократический партей цхьоагIо чIоагIъяр. Алхха цу тайпара цхьоагIо мара аьттонна империализма моллагIча диверсешта духьал а лоатталургьяц, социальни прогресс Iалаш а юлургьяц.

Советски Союзои кхыча социалистически мехкашеи шоай интернациональни декхар дизза кхоачашду, колониализмах юхедисараш дIадахаран экономически шоай мукъагIа хулга Iалашдаран, империалистически агресси юхатохара дегIаухача мехкашта массе оагIорахьара новкъостал а деш. ХIанз Азеи Африкан мехкашка 680 объект хьалъеча экономический Iилма-техническии новкъостал ду Советски Союзо. Цу новкъостала бIарччача боарамах 70 процент промышленни объекташка кхоач, хIаьта из, боккхача лоархIаме да дегIаухача мехкашта тIехьагIа индустриализаци яра. СССР-о дакъа а лоацаш хьалъяьй Индера Бхилайски металлургически комбинат, Египтера лакха Асуански плотина, Алжирера металлургически комбинат санна йола йоккхий предприятеш.

Империализмо ший деррига низаш тIадохийт революционно-демократически пачхьалкхенаш социалистически содружествах дIакъоастаяра. Из гIулакх лаьрхIа массе тайпара пропаганда ю цо антисоветизмана, антикоммунистически истери юкъеехк, кортамукъален къовсама, къамаи социальнии прогресса гIулакха зулам де гIерташ. Цудухьа да дукха ха йоацаш яьча Советско-Египетски коммюнике тIа оагIонаша антикоммунизми антисоветизми, «Халкъий кортамукъаленга кхачара уйлаштеи къаман хьашташтеи зулам деш а дунен халкъашта юкъерча империалистически низашта гIулакх деш а хиларах тарра», хоадамболлаш бехке яр.

Кортамукъален къовсама кхы кIезигагIа зулам дац аьрдехьарча авантюристически элементаша йоаржаеча расово-шовинистически идеяша. Барт гIабеш дола лозунгаш арадоах цар «дIаьхийчен» «къечен» къамашта дуне декъара хьакъехьа, «дунен юрт» (дегIауха мехкаш) духьалъоттаю «дунен города» (промышленность чIоагIа дегIаена долча мехкашта), дунен революце центр дунен халкъашта юкъера империализм шийгара йохае езаш ба яхаш болча къамий - кортамукъален къовсама зоне яхьарах йола концепци кхайкаю.

ДухтIаьала хала дац, аьрдехьарча националистически уйлаша хьалхьеш йола из демагогически кагий буржуазни концепци дунен революционни процесса керттерча тоатолий цхьоагIо бухъяккхара тIаерзаяь хилара. Цо къамий-кортамукъален революцеш бухсоашача кхаьчача хоадамболлаш долча даькъе уж шеръяран кIоаргъяран новкъостал деш долча дунен социализма низех дIахоадаярга вуг.

ХIанзарча дунен тIа низ бола революционни процессаш яржаш латт, лакхлу хьалхле шийга йолча пролетарната революционно-эргалонаш яра лоархIам, шерлу антимонополистически антиимпериалистически къовсамерча цун цхьоагIонхой го. Цу гIулакхо керда торонаш лу вай замалахьара лоархIамегIара проблемаш машара, демократе, социализма гIулакха къоастаяра.

Цхьабакъда, уж керда торонаш автоматически пайда эцаш яц. Цар дIадех дунен халкъашта юкъера болхлой класс керте а йолаш дола антиимпериалистически низаш дIахо кхотаделга, социалистически системина, болхлойи къамий - кортамукъалеи болама юкъера боевой цхьоагIо чIоагIъелга. Из ханна йола кампани е моллагIча цхьанне тактически ход а йоацаш, исторически объективни хиланза дарадоацар да.

Иван АЛУФ,
историческа Iилмай кандидат.
(АПН).

ПАССАЖИРАШТА ДИКАГIА ГIУЛАКХ ДАРА

ВАЙ город Грозненра къахьегамхой дIа-юха ехуьлаши цар хьашташ кхоачашдеш а цхьоалагIчен шоллагIчен пассажирски автотранспортни предприятей коллективаш. Ди тIехьа тоалуш боагIа цар болх. Къастта дика къахьегама толамаш даьхар транспортникаша октябрь бетта. Пассажираш дIа-юха ехувлара план 101,8 процент кхоачашйир цар, бетта планал совгIа дIа-юха вигар 99 эзар саг. Планал совгIа яь километраш 1 миллиони 31 эзари совгIа я. Дика хиннад цу бетта финансови, автопаркаш пайда эцара кьоналаш а.

Ше-шегIа хьалхийдаш уж къахьегама толамаш. Укх тIехьарча хана дукха мероприятеш лакхйоах шийна пассажирски предприяте автопаркаш дикагIа пайда эцара, водителий ремонтникий хьалаш тоалара. Автотранспорта ремонт еча а иштта цох пайда эцача а керда формаши методаши юкъеккхуь. Шоай деккараш толамца кхоачашдеча коллективашта, къаьст - къаьстача болхлошта материальни стимулировани яр а боккха пайда болаш гIулакх хиннад. Из бахьан долаш укх тIехьарча хана дикка дукхагIа хиннаб пачхьалкхен плани тIаийца социалистически деккараш кхоачашдеш бола транспортникаш.

Дукха ха йоацаш городерча тайп - тайпарча маршруташка гIолла мел пассажир дIа-юха ух цьежар предприятей болхлой, къаьст-къаьстача пассажираша, городерча предприятеша тийна предложенеш техкар. Цул тIехьагIа автобусаш дIа-юха лелара схемаш хийцар маршрутни сете. Центральни диспетчерски службе еча учетон анализон хьагойт хIара сахьата, дийнахь, бетта пассажирашта гIулакх дара болх миштта лел. Иштта тIахьожам лоаттабар бахьан долаш дукхагIа эшача автобусаш дIа-юха хьежаю центральна диспетчерски служба. Балха нах дIаухача хана, е уж балхара цIаухача хана, сихха автотранспорт дукхагIа эшача дIа-юха хьежаергйола болх вIаштIехьбаьккхар бахьан долаш кIезигагIа ха йоаю пассажираш балха дIаболхаш а цIабоагIаш а.

Автобусаш леларгйола расписани, цар перерыв ергйола ха оттаяй, автобусаш лелача маршруташкарча йоккхийча промышленни предприятей коллективашца дага а баьнна. 7-ча маршрутагIа автобусаш леларгйола расписани оттайир «Красный молот» заводен «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни заводей коллективашца йийца а йийца. ХIаьта №№ 1, 21, 23 йолча маршруташка автобусаш лелара график оттаяьй химкомбината болхлошца дага а баьнна. Иштта график оттаяьй цар «Электроприбор» завода коллективаша дага а баьнна 6—4-чен маршруташка автобусаш леларгйолаш.

Пассажирски автотранспорта беча балха анализ а я дукхача пассажираша телача предложенешка а хьежа №№ 4,2-а йолча маршруташка цхьащайолча остановкашка автобусаш ца а сецаш леларгйола гIулакх вIаштIехьдаьккхад. Цу тайпара мероприятеш чакхъяьхай 5-чен № 28 йолчен маршруташка.

Пассажирски автотранспорта тIахьожам лоаттабарен кулгалдарен гIулакх тоадара «Таманская», «Дзержинская», «Орджоникидзе наьдаа яхача диспетчерски пунктащкех Нохч-ГIалгIай транспортни управлене пассажирски отделацен Грозненски № 1 йолча пассажирски автотранспорта предприяте центральни диспетчерски службацен радиобуэзам вIаштIехьбаьккхаб. Цул совгIа радиосвязь оттаяьй таксомоторни парка диспетчерски коллектива 20 радиофицировании таксеца.

Дуккхача маршруташка кондуктораш боацаш пассажирашта гIулакх а ду. Кхычахьа балха баха мукъабаьлар дукха кондуктораш. Из бахьан долаш пачхьалкхена эзараш сомаш пайда хилар.

Цхьабакъда, каст-каста автобусаш дукха йохар бахьан долаш, е царна метта дIаяхийта кхы машенаш ца хиларах маршрутни линешкара автобусаш тIера ювлаш моттигаш нийслу. Иштта хьовзамаш хул кхоачамхиллал автобусий водителаш ца хиларах а. Из бахьан долаш дукха жалобаш ух пассажирски автотранспортни предприятешка пассажирашкара, йоккхийча промышленни предприятей кулгалхошкара.

Автотранспортни предприяте коллективай балха анализ яьчул тIехьагIа гучадаьннад ремонт еча дукха кхоачамбоацараш долга. Ремонтникашта эша хьалаш Iалашдаьдац, механизаци автоматизации яьяц халача балхашта, кхерамзлен техника бокъонаш телхаю. Уж бахьанаш хиларах автопарк балха араялара коэффициент лоха я, автобусаш лелара график каст-каста телхаю. Экскурсешка хьежаеш йола автобусаш а кIезига я.

Цхьайолча маршруташка автобусаш кIезига хьежаяра бехке ба пассажираш шоаш а. Билетах доагIа ахча дIа а дале шоашта доагIа билет хьа ца эцаш Iа цхьабараш. Цудухьа цу маршруташка мел пассажираш ба ха атта дац. Беча пайданген пассажирий дукхалген хьежжа мара хьежаяц автобусаш.

ДIахо йодача хана нийслу кхоачамбоацараш дIа а доахаш шоай чурча торонех бизза пайда а эцаш дикка тоабе лерхI пассажирски автотранспортни предприятей коллективаша шоай болх. Транспорто беча балха дикагIа тIахьожам лоаттабергба, лакхъергья къахьегамхошта гIулакх дара культурен къахьегама дисциплинен. Укх тIехьарча массехк шера цахаддаш керда автобусаш ух тха управленена чуйоагIача пассажирски предприятешка. ХIанз Грозненрча №№ 7, 2, 8 йолча маршруташка «Икарус-180» яха венгерски комфортабельни автобусаш лел, кхыча маршруташка лел «ЛИАЗ-677» «ЛАЗ-695», «ПАЗ-672» яха вай мехка арахийца башха-дика автобусаш.

Старопромысловски районе буллаш латта тIониъ чакхбаьнабеце а цу районерча къахьегамхоща, промышленни предприятей коллективаша дехарах №№ 4, 26 йолча маршруташка хьожаяьй «ЛИАЗ-677» яха керда автобусаш. Уж керда автобусаш укх тIехьарча шерашка шозза дукхагIа араяьйнай вай наькъашка, цо дикка тоадаьд пассажирашта гIулакх делга.

ТIа-тIа дукхагIа хул дIа-юха кхувла беза пассажираш. Цар хьашташ ма могга дикагIа кхоачашдара шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш ба транспортникаш.

М. ТАТРИЕВ,
Нохч-ГIалгIай автотранспортни предприяте пассажирски отдела вокхчагIвола инженер.

ПИСЬМО КЕПАТЕХА ДЕЦЕ А

«Красная свободка» яхача кинотеатра юххерча № 2 автобуса остановкана хьалхашка я Грозненски горпищеторга № 13 йола тика. Цул совгIа Ленински района №№ 37, 38 йолча участкашта юкъе дукхагIа нах баххача а улл из. ХIанз ремонт еш латта из тика кхычахьа дIаяхьара дола приказ техад горпищеторга директора нов. Салагубова.

Укхаза хьалха яр дулхи хийи дохка 2 ларек. Уж ларекаш а горпищеторга приказагIа кхычахьа дIайинхьар. Цудухьа юхейнса тика а дIайнхьа тхо дисалехьа цу гIулакхага хьажар дех оаха яхаш яздаьдар пенсионера нов. Дудаева.

Из гIулакх тахка а техке доагIар де аьнна дIадахьийтача цу письмогIа лаьца укх тайпара жоп дайтад редакцега Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министра заместителa нов. Сухоруковас:

«Горпищеторга № 13 йолча тикана хIанз ремонт еш латт, хIаьта ремонт чакхъяьлча хьа а йийлла болх беш а хургья».

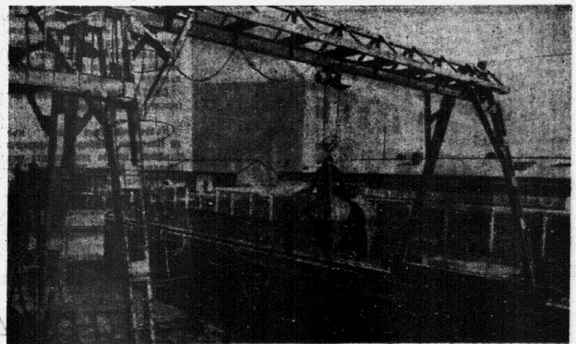

ЖИТОМИРСКИ ОБЛАСТЬ. Попельнянски района Орджоникидзе цIерагIча колхозе хьалъяьй чуоттаяь хьакхарч йорстаю комплекс. ХIара шера укхаза кхеергья 12 эзар хьакха. Хьакхарч чуйоахкача оттаяьй доакъар дуллаши помещенешкара кхо дIадоаккхаши йола автоматически линеш.

СУРТА ТIА: кердача комплекса кхо лоаттадеча механизировании йолчарех цхьа моттиг.

П. БОЙКОЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

НАЬХА ДУХЬА

Грозненрча цхьоалагIча микрорайоне Тухачевски цIерагIча улицагIа бахача нахах нагахьа саг вац Арсамирзоев Минкаила Закаца вовзаш. Нахаца Iнмерза, беза-ме, эздел долаш ва из. Цудухьа из мел вовзараша сий ду цун.

Шовзткъа шера гаргга производстве хьаьнала къахьийгад Закас. Сий долаш ба цо хьабена къахьегама никъ. Из хов цун къахьегама книжка тIа хьежача а. Дика болх барах цунна тийнна ахчан совгIаташ, яьха баркалаш дIаяздарах сомденнад из.

ХIанз пенсе ва нов. Арсамирзоев. Цхьабакъда, ше къаьна хетац цунна.

— Наха пайдана волаш хилар доккха ираз да, — йоах Закас. Цудухьа царна дика дар де гIерт из. Домоуправлене инициативагIа чакхйоахача мероприятеех цхьаккха а дIаяхийтац Закас дакъа ца лоацаш. Масала, город Грозный цIенъяра, хозъяра дукха ха йоацаш хиннача месячнике дизза дакъа лаьцар нов. Арсамирзоева. 20 га, дукха боча бIараш дIадегIад цо Тухачевске цIерагIча улицагIа а кхычахьа а. Гаьнашта дика гIулакх дир цо. ХIанз пхезза вIаштIардаьча цIеношта нийсса урагIъяхай уж. Ше хьа а дагаьнашта кIал шиъ гIанд оттадаьд нов. Арсамирзоева. Цу тайпара дика гIулакхаш кхы дуккха а карагIдийннад цунна. Масала, С. Дудаева цIерагIа бульвари Тухачевске цIерагIа улицеи вIашагIкхеттача гIаш нах лелача моттиге тоъал боккха лаьттан гув латтар. Цхьанне а теркал ца беш из латташ дукха ха яьлар. Лаьттан кIалхара кабель тоабеш хьатессa юхедиса лаьтта дар из. Из моттиг шаьр а яь цига гаьнаш дIаегIар Закас. Наькъал хьаара а ювлаш ков бIехдора, бай тIабера машенаша. Цига аьнка бIоагIаш а дегIа аьшкасаьрг техар Закас. Цо мел даь дика хIамаш дийца а варгвац.

Х. АРШМАТОВ.

ХЬАЛХАРА ЗАСЕДАНИ

«Халкъа боахама правови болх тоабарах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам кхоачашбарца дувзаденна укх деношка Нохч-ГIалгIай юстице министерства республика юрисконсультане болхлошца совещани яьй. Совещани хьаеллаш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай юстице министра И. А. Албастова. Цига дакъа лоацаш хилар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Председателa заместитель С. В. Синельников, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Суда председатель М. А. Кузнецов. «Халкъа боахаме правови болх тоабарах» доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР юстице министра заместителa Р. А. Макарьевас.

13 саг чувоагIаш юрисконсультий Совет хержар. Нохч-ГIалгIай юстице министерства «Юрисконсультий Совета» хьала проект чIоагIйир.

И. ГЕНЕРАЛЕНКО,
«Октябрьнефть» НГДУ юрисконсульт.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАРАШ

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцам хьал а лаьца Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода коллективо тIаийца социалистически декхараш тIехкхоачашдаьд. Итт бетта планал совгIа реализаци яь товарни продукци 589 эзар сома маьха я, тIаийцача декхарех 550 эзар сома маьха мара арахеца ца езача.

Иштта ноябра бетта задани а тIехкхоачашъяьй. Къахьегама овсарле 8,4 процент лакхъеннай, планал совгIа баь пайда 67 эзар сом да. Дика болх баьб рационализатораша а, цар 120 эзар сома пайда баьб, из хул лийрхIачул 25 эзар сом дукхагIа.

Белгалъяьнна дика къахьегаш я коммунист Гафтоль Лазарь Абрамович керте латта кузнечни Вайцицкий Иван Фомичевич керте латта болат доаладечен цехий коллективаш.

* * *

Социалистически яхье а баьнна дика къахьегама толамаш доахаш къахьег Малгобекски управлене, мастер Тюников Владимир Михайлович керте латтача коллективо. ХIанз уж бурув тохаш ба 4,5 километр кIоарга йолча № 912 скважинана.

Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» мехкдаьттен гази йоаккхача управлене коллектива инициатива хьал а лаьца 16 ноябре 3800 метрага кхачийтад цар тохаш дола бурув, хIанз уж къахьегаш ба 1972 шера чотах.

* * *

ЙиълагIа квартал дикача къахьегама толамашца дIайолаяьй республика бурувдеттараша.

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» КПСС ЦК баьча соцама жоп а луш бурувдеттараша теха бурув 15 эзар метр да, план 13 эзар метр мара йоацача.

Октябрь бетта задани 115 процент кхоачашъяьй, ноябрь бетта шин кIира задани а дикка тIехкхоачашъяьй.

Халача геологически хьалашка теха бурув 160 эзар метр я, иштта къахьегача цар мехкдаьтта кIеж тохийтай 10 скважинера. Дукха ха йоацаш хьайийллай керда мехкдаьтта доалла «Харбижин» яха моттиг.

Г. МИХАЙЛИН.

ДУКХАЛГА ХЬЕЖЖА ДИКАЛ А ХИЛА ЕЗА

ИъълагIча горбыткомбинате болх беш 839 саг ва. Цун 80 совгIа йола цехаши точкаши я городе а, райбыткомбинаташ йоалача районашка а наха кога гIирс хьабеши ремонт еши.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 54 шу дизара сийна коллективо тIаийна хинна лакхара социалистически декхараш толамца кхоачашдаьд быткомбината къахьегамхоша. 10 бетта 18,7 эзар пара кога гIирс арахеца безаш яр индпошива цех, хIаьта арахийцар 22,9 эзар пара бар. Комбината болхлоша бахача наха гIулакхаш дара 10 бетта план 100,8 процент кхоачашъяьй. Деррига бахача наха деш дола тайп-тайпара бытови гIулакхаш соахк укх хана хиннaчул 13,4 процент тIех даьд.

Дезача цIей сийна комбината хIара болхлочо къаьст-къаьста социалистически декхараш тIаийцадар, нех пехаца яхье яьнна къахьегаш яр. Октябрьски деза деноц хьатIакхоачаш тIаийца хиннача декхарий итогашка хьежача белгальялар хьалхара толамаш даьха коллективаш. Уж яр Азоян мастер вола № 42, Падаев мастер вола № 55, Аратюнов мастер вола № 18 цеха коллективай. Кога гIирс тега В. Чумакови М. Дибирови мастераш бола цех а хьалха латтачарел дукха тIехьа ца юсаш хьайоагIа.

Дукха ба комбинате шоаш тIаийца хинна декхараш хIанзле кхоачашдаь болхлой а. Дирекци, партийни а профсоюзни а организацеш балха итогашка хьожача хана производственни план кхоачашъярах тоъам бац. Мел дукха балха толамаш доахе а, дика болхло ва ала йиш яц производственни дисциплина телхаеча, малара тIакхувш волча сагах. Массе оагIонгахьара тахка а тахке 15 сага Сийлен грамотани 23 сага ахчан премеши елар. Къаьстта царна юкъе белгалбаха боагIа дуккхача шерашка цу комбинате къахьегаш бола мастераш В. Карапетяни Е. Аспелови. Цар шоай йоккха опыт камаьрша хIайовзийт шоай балха говзал лакхъе безам болчарна. Цхьа шу гаргга ха мара яц ни. Арустомяни Борови комбината дешархой а болаш хьаийца. ХIанз боккхагIбарий новкъосталца мастераш а кинна къахьегаш ба уж. Цу тайпара масалаш дукха доаладе йиш я.

Бахача наха деш дола бытови гIулакхаш даь Iе йиш йолаш яц комбинат. Из декхарийла я укх шера планагIа 40,4 эзар пара массови тийга кога гIирс арахеца. Цхьабакъда из план гаьнца кхоачашъеш яц. МалагIа бахьан да из кхоачаш ца яр? Дирекце йоах, дукха ха яьккхар оаха искусственни цIока мара кога гIирс хьабе товар доацаш. Июнь бетта хром елар тхона, бакъда эсала яр из. Из алхлагIен ворхIагIен сортагIа мара яц. Пунах хьабаьча кога гIирса ийдархой раьза бац яхаш, дIаэцац мах беча организацеша. Цо юхадетт массови кога гIирс арахецара план кхоачашъяра гIулакх а. Из иштта хила мегаш а да, хIана аьлча хIана наха эша товараш тIехдика товараш да. Партехьакъе КПСС XXIV съезде белгалдаьккхад «ГIулакхаш дара сфера деррига доакъошкара болх цIенхашта тоабе беза вай — общественни кхача, баракъаш тегар, масса тайпара ремонташ яр, къахьегамхоша салоIилга вIаштIехьдаккхар. Уж план кхоачашъелга тIадежа моллагIа дола доакъош дац, юкъарчал доацаш нахаца, массе тайпара царна хьаьшт долча хIамашца, сага салоIамца гIулакх доагIаш йола службаш я. Цар болх алхха план кхоачашъярей пайда барей проценташта тIаберзабаь битар, хьагучох, йиш йолаш дац.

Комбината тIаийцача социалистически декхарашта юкъе я дикал лакха йолаш мара продукци ара ма хецийла аьнна пункт. Ала дезаш да, кулгалхоша из декхар кхоачашдара ерригa шоай торонаш балха юкъе йихьа ца хилар. Укх шера наха чIоагIа хоаттача кога гIирса керда 10 модель караерзае езаш яр комбинат. Из дар хьабу кога гIирс дика а, хоза а хургболаш гIулакх вIаштIехьдаккхилга бакъда из даьдац.

Каста Котельни улицагIа хьаеллаш я бахача наха деш дола бытови гIулакхаш тоадара лаьрхIа керда комбинат. Из я сийрда, хIанзара оборудовани чулатта предприяти.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Цар товараш дезаденнад наха

Наьсарерча кхыча юртаншта юкъе промышленностагахьа дукхагIа оагIув болаш я Экажкъонгий-Юрт. Укх тIеххьарча шерашка наха эша товараш арахеца промышленни предприятей точкаш хьайийллай укхаза. Уж я укхазарча промкомбината филиалаш.

Республика тикашка нийслу цу юрта хьадаь берий а боккхийчар а барзкъаш, берашта дукха езаенна йоккхий къоарза хьамча бургацаш, столашта тувса клиенка скатерташ, кхыдола товараш. Укх тIеххьарча хана укхазара дохка дIакхахьа доладеннад кхалнаьха полтош тIа доададу цхьогала, кхыча оакхарий качамаш. Тхо цига хиннача деношка совхоза центральни усадьбе столови чухиннача йоккхача помещене чу дIачухьош латтар ткацки станокаш. Из яр цу комбината цIерагIа хьаелла керда ткацки цех. Цо кастта арахеца доладергда сома муша гаташ, кхыйола полотно. 60 совгIа кхалсаг хургья цу итт станока тIа болх беш.

Лоацца аьлча, цу юртарча кхалнаьха кулгашта шортта хьабе болх Iалашбу промкомбината. Вешта духхьала цу цхьан юрта кхоачалац цун боахам. Дукха тайп-тайпара товараш арахец БурокIалхарча цун йоккхача филиало а. ЦIен-ноаношта дезаденнад укхаза хьаду дийца тIормигаши шагIа тIаювхаю пашмакхаши, кхыдола товараши. ХIаьта маIача наьха хоза галстукаш шоашта гой уж БурокIалхарча мехкараша яьлга халаш.

ХIаьта а Экажкъонгий - Юрта юхагIоргда вай. Барзкъаш тегача машинкай тайжа тата хьахоз промкомбината корех. бIаргагу даьреш, кIадаш шершадеш кадай лела мехкарий кулгаш, къоарза косынкаш. Цу цехе дIачудаьлча тхоаш Назранерча трикотажни фабрике долаш санна хийтар тхона. Иштта сийрда, сапаргIата я из.

Дика кулг-говзал Iомаьй кхашкара, фермашкара укхаза къахьега баьхкача кхалнаха. Хоза боаккх ло закройщицаша Джандарова Лидаси Нальгиева Рейсханен, хоза тег барзкъа Албогачиева Маликата, Арапиева Хьавас, Муталиева Мовлаткана, кхычар.

Цигара бехкий цехе долх тхо. Из хьайийлла дукха ха яц. Укхазарча кхалнаха вIалла [illegible] баь болх ба из. ХIаьта а дукхача хана шоаш цу производстве хийча санна говза, овсаре къахьег цар. Кхычахьара хьаена вай лакхехьа зийнача оакхарий цIокагий отходa гувнаш сиха кхоачалу. Цу юкъера кусокаш дакъилгаш хьа а хержаш ше-ший бесага, дикалга дIа-хьа къестаду цхьабараша, вокхар уж вIашагIтег. Из болх къаьстта дика бу Аушева Дугурхана, Албогачиева Марема, Аушева Тамаре.

Иштта гIоргIача маьхаца цхьа бахьан вIашагIхетта цIокилгаш швейни машинкаш тIа хала йолх. Укхаза а ба лоацача юкъа цу балха къайленаш Iомаяь мастераш Нальгиева Мадина, Албогачиева Тамара, Цечоева Мадина, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача бетта 600 совгIа кач арахец цехо. ХIанз тикашка кхаьчад уж.

Духхьал из цхьа продукци арахийца Iе лерхIаш яц цех дIахо йодача хана. МаIача наьха лехача ца корайоагIа яьнна кийнаш, хIаьта цу цIокалгех, вешта аьлча отходех хьаювла отходаш чу а ехкаш кIаьда гIайбаш де дага болаш ба цеха болхлой. Тхо цига долча хана кепаш, машинкаш, кхыйола оборудовани дIаоттае моттиг кийчъе гIерташ бар укхаза.

Дукха ха йов керда производственни участок юллаш. ХIаьта а лакхача темпашца къахьег промкомбината коллективо ер шу доладелча денз. Планаш тIехкхоачашъю.

Районерча предприятеша 9 бетта къа миштa хьийгад хьожаш дукха ха йоацаш яьча итогех хьалхара моттиг яьккхар промкомбината. Района сийлен Доска тIа я хIана цун цIи. Иштта чакхдаккха лерхI цун коллективо пятилетка хьалхара шу.

М. КАРАЕВ.

ДАЬХЕН НИЗ БОЛА ГЕРЗ

(Чистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Брежнева — Советски паччахьалкхе чIоагIъяр — из да цун Герзашцара Низаш чIоагIдар а, вай Даьхен обороннин низ ма могга лакхбар а».

Советски экономика дегIаккхувлача карагIдийннача доккхийча хIамаша, хIанзарча Iилма-техническе революцех хьахиннарех халкъа боахама деррига доакъошка пайда эцаро, тIема строительства даькъе парте Iилманца бакъъяь политика чакхъяхаро хийцад Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен сибат, боарам боацаш лакхъяьй цар тIема торонаш.

Низ болча ракетно-ядерни герзаца, хIанзарча тIема техника дерригача тайпаща кийчдаь да вай Герзашцара Низаш. Цар доалахьа — массе тайпарча гIулакхашта лаьрхIа ракеташ, татал массагIа йола самолеташ, керда танкаш, хи кIал гIолла лела атомни лодкаш, дуккха кхыйола моастагIчунца лоаттабеча къовсама лакха эффективни средстваш.

Коммунистически партен советски халкъен лоIамагIа Iалаьмате лоацача хана хьадаь Герзашцарча Низий керда тайпа—стратегически гIулакхашта лаьрхIа ракетни бIу —боарам боацаш боккха гIема низ болаш ба. Из бIу тахан керттера ударни низ. Советски Даьхен, социалистически содружества мехкий йохаргйоаца тIема чIоагIале а хинна дIаэттаб. Из кийчбаьб континенташта юкъе кхувсача, низ болча, тоха эзача моллагIча моттига массехк минота, снайперски нийса а тешшаме а, миччахьа из яле а, бокъонца оттаьча хана, моллагIча хьалашка юккъе тIа еттаяла могаш йолча ракеташца. Лакхденнад кхайсача ракеташта эе ца дудалар а агрессоро техача хIаманна юхатохаш йола хIама юха ца къовлалулга а.

Из деррига а вай Iилмахоша, конструктораша, инженераша, техникаша, болхлоша са ца кходеш къахьегарахи царна карагIдийннача творчески хIамаехи, социалистически паччахьалкхен оборонни низ чIоагIбара деррига халкъа юкъарча гIулакха юкъе цар доккха патриотически дакъа лацарах хьахиннар да.

Советски тIемахой говзачен тешамечен бе доаллача бирсача ракетно-ядерни герзо тешшаме кхоачашду халкъий машарен кхерамзлени гIулакх.

Герзен тIема техникан лоархIам мел боккха бале а, цар эффективность мел лакхлой а, тIем тIа хоадамболлаш бола низ массаза а саг хиннав, хIанз а ва.

БIу технически кийчбара нийсса парте Централни Комитетои Советски правительствои даим уйда тIайохийт личии состава идейно-политически тIемен кхетам дикагIа балара, хIанзарча тIема йоалханеча хьалашка аьттув балара хиланза даргдоаца боккъал башха морально-политически, тIема, психологически гIулакхаща тIемахой хьалкхебара.

Массе тайпарен хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIадерзадаьи дола организаторски идеологически гIулакхаш командираша, политорганаша, партийни организацеша чакхдоахаш хилар бахьан долаш лакхлу тIемахойракетчикий тIема говзал, чIоагIлу уж идейно дог тийшаш политически кхетам болаш хулга, лакхлу Даьхе, социализма мехкаш лорадара хьалхара, тIема декхар даккха хIама доацаш кхоачашдара хьалхара бехктокхам.

Ракетчикаш — чIоагIагIа бола патриоташ, денал, кьонахчал доле, майра тIемахой. Уж боарам боацаш чIоагIа мутIахьа ба Ленина парте гIулакха, цар кхетаду, ракетни техника тIема болата дисциплина, порядок йолаш, дика вIаштIехьдаьна хулга дIадехаш хилар, юкъарен технически культура лакха яраша, чIоагIа лоIам, лаьрхIар кхоачашде денал долаш бараша яхар мара цо ца делга.

Цудухьа да техникацара безам, шийн кругозор даим шерье, тIема говзал эргайсахаш гое гIертилга, тIадилла гIулакх лерттIа, дакхха хIама доацаш, шийн хаьнахьа кхоачашделга тIемахоех - ракетчикех массаза а доахкаш дола гIулакхаш хилар.

Ракетчикаша дизза кхоачашду шоай служба дезагIа дола закон —фе, агрессора миччa хана а цу сахьате а хIалаквеш ракетно-ядерни хIама тоха кийча хулга.

Ракетни бIун дика, белгалагIа йола оагIув я подразделенешкарен доакъошкарен дуккха а дукхагIа бараш кагирхой хилар а. Советски ТIема-Форда Флот, авиаци, бIун кхы тайпаш хьадара летописа юкъе дуккха сийлахь, турпал оагIош язъяьй Советски Герзашцара. ХIаьта хIанз а вай башха-дика кагирхой ба керда ракетни герз толаме карадерзаделга дIадоладьраш.

ТIемахой - ракетчикий болх атта бац. Цхьабакъда, из Iалаьмате чIоагIа безам тIабодаш, беххьокхаме, сий долаш ба. Творчески низаш, хьинар, кьонача дегай йIовхал тIаяхийта моттиг я укхаза.

КПСС XXIV съезда решенеша ракетни бIун доакъошкен подразделенешкен патриотически хьинар айдаьд, личии состава творчески кхетами инициативен чIоагIъяьй. Советски Герзашцара Низаш тIема кийчо чIоагIа йолаш да аьна съездо лакхха мах бар — тIема говзал лакхъе, дисциплина чIоагIъе, тIема декхар даккха хIама доацаш кхоачашде аьнна парте денна приказ санна тIаийцар ракетчикаша.

Г. И. Котовске цIерагIча гвардейски танкови полка личии составо — КПСС XXIV съезда шу тIехдика дешарен гIулакх дарен шу де аьнна — даь кхайкарал ше ма дарра хьал а лаьца, тIема гIулакхаш кхоачашдеча керда толамаш доахаш ба тIемахой-ракетчикаш.

Социалистически яхь лелаеча юкъагIа дикка дукхагIа хиннай тIехдика подразделенеши доакъойи, тIемен политически кийчон отличникаш, классни специалисташ. ХIанз хIара шоллагIа вола тIемахо — дешара отличник, личии составах 90 процент гаргга бараш классни квалификаци йолаш ба, аханел совгIачар смении специальносташ Iомаьй. Массаза а санна, тIема декхар тIехдика кхоачашдара хьокхам тел ракетни подразделенешкен доакъошкен личии составах 90 процент совгIа болча коммунисташен комсомольцашен.

Ракетчикий тIема говзал эгара чIоагIагIа дог тешадеш хьахьокх, вай расчеташа ракеташ тIехдикен дикен, нийса кхетаргхиларах дог тийша хила мара ца везаш а бокъонца оттаьча хана а кхувсаш хиларо.

Таханара цIей ракетчикашца цхьана дезду артиллеристаша а. Советски артиллери вIашагIйоллаши дIахо хьалъеши керте лаьттав В. И. Ленин. Граждански тIема, кхыча мехкий интервенце, мохк бехан мецен хиннача халача хьалашка цун указанегIа хьалъяьй артиллерийски заводаш, Iилман учрежденеш вIашагIйийхкай, кадраш кийчъяьй, бIун из низ бола тайпа тIема хьалашка юкъедаккхара способаш кийчъяьй.

Ленина парте хьалкхебаь артиллеристаш кьонахчал, денал долаш, майра лийтаб граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемашка.

ТIем тIа царна карагIдийннача гIулакхий бизза мах баьб Даьхено. Даьй-мехка тIема шерашка фашистски гIаьрахоех турпалаш саннеи са ца кходеши латарах 1800 тIемахочоа - артиллериста Советски Союза Турпала цIи еннай, 1600 эзар совгIчарна орденаши медалаши еннай. Дуккхача артиллерийски полкех, бригадех, дивизеех гвардейски аьнна цIераш теххай, артиллерийски соединенейи доакъойи 800 совгIча байракха тIема орденаш еннай. Царех дуккха яраш, турпал традицеш леррагIа хьаяхьаш хилар хьа а хьокхаш, тахан ракетни доакъой тIема байракхаш йолаш а я.

ХIанз артиллере герзашца а йизза механизировании йола пушечни, гаубични, истребительно-противотанкови артиллери, минометаши танкашта етта лехкаш йола снарядаши. ДIахо дегIаснай реактивни артиллери.

ХIанзарча дивизе артиллерийско-минометни залп шийн низагa диллача 30-эза совгIа тIех я 1939 шерарча дивизе залпал. ХIаьта ядерни герз теркадича-м массехк бIаьзза а тIех я из.

ТIемахой - артиллеристаш фелатт вай Даьхен машари кхерамзлен лораеш.

Советски Герзашцара Низаш тIема кийчо дика йолаш дий хьожаш цIенхаштта тахкар хилар бе-беча хана яьча бIун ученеех. Цу ученеша цIаькха а дог тешадеш хьахьекхар Советски Герзашцарча Низий тIема оик тIа-тIа чIоагIлуш хилар, бIун тайпаш дика вIаштIехьдаьна, кьоастам болаш, нийсденна хилар, моллагIча хьалашка коталоаца тIема гIулакхаш чакхдаха ховргдолаш личии состав хилар.

Советски нах дог тийша хила мегаргба вай Даьхенна, дунен социализмана карагIдаьннарашта тIакхайдача агрессора бирса таIазар хургхиларах. Из шеко йоацаш, цIенаь хIалакверга.

Советски Герзашцарча Низий беррига тIемахошца цхьана оагIув оагIох теха, хьамсарча Коммунистически партена, цун ленински Централни Комитета гонахьа айхха кхотабенна бола тIемахой - ракетчикаши артиллеристаши массаза а кийча ба шоай патриотически интернациональни декхар сийленца кхоачашде.

«Агитатор» яха журнал № 19, 1971 шера октябрь.

САТЕМ БОАЦА САГ

«Гикаловский» опытно - хьокхама боахамера керттера агроном Ветчикин Василий Николаевич ший балха моттиге лаца хала да. Іурра дениз сарралца ший къаьнача газикаца кхашкара хьавалац из.

Доккха сий ду механизаторашна лакха опыти говзали йолча агронома.

Укх тІехьарча шерашка хІара гектара тІара чуэцаш долча кІинен, мукхан, горохен хьувкъам лаккбеннаб боахаме. Пхи шу да Василий Николаевича боахама керттера агроном волаш болх бу. Цу хана цуна хьалхашка лаьтта керттера декхар дар кхашкара балхаш лерттІа вІаштІехьдахар. Кхашкара балхаш севооборота бокъонаша яххача тайпара вІаштІехьдаха волавелар агроном.

Дерригa кхаш шо-шоай доавонаш а долаш дийкъар. Цу гІулакхо торо хилийтар кхаьита зе деча садоахкача хІаманцей, оасарцей къовсам лоаттабе.

Еззача тайпара дІатайсар дерригача кхашка минеральни, органически удобренеши дохьажа молхаши. Минеральни удобренеш лаьтта аьхачул тІехьагІа мара тувсацар укхаза хьалхагІа. Цу тайпара тайсача удобренеша бизза пайда лацар. Оахам тІа тесса суперфосфат догІанен лайи хиво дІаккхухьар. Минеральни удобренеш кхашка дІатувса гІулакх кхыча тайпара вІаштІехьдаьккхар боахама керттерча агронома — лаьтта ахалехьа тувса баьлар уж боахаме. Цу балха дика эффект ду. хІана аьлча суперфосфати аммиачни селитрен оахама юкъе юсс, лакхлу лаьттан хьоанал.

Парте XXIV съезд хинначул тІехьагІа вай республикерча дерригача боахамаша шурен дулхя дукхагІа паччахьалкхенга дохкара къовсам лоаттабу. Из гІулакх толамца кховчашдара дика доакъара база вІаштІехьъяккха еза. Боккха теркам тІабахийтаб хІанз боахаме культурни даьгІенаш хьаяра. Уж даьгІенаш вІаштІехьяхара цкъа дІайийча дукхача шерашка тІаювлача баьций ги деза.

Республика колхозашкен совхозашкен из ги лоаттаде декхарийла ба цар боахам. Из бехктокхаме декхар кховчашдара «Гикаловский» боахама къахьегамхоша райграси, тимофеевкен, клевери яха баьцаш вІаера дикагІа дола кхаш хьакъоастадир. Из бахьан долаш 120 тонн ги чуэца вІаштІехьдаьлар цар пу кхашкара. Цу гІулакхо вай республике культурни даьгІенаш шеръе вІаштІехьдоалий тарrда. «Юхь мара яц оаха хІанз дІайолаяьр, шера баьций ги даккхара гІулакх лакхлургда», — йоах Василий Николаевича.

Дика ховш да, лакха хьувкъам кхебергбоацилга балхаш агротехнически бокъонашца дувзаденна ца хилча. Дика кхетаду из Василий Николаевича а боахама механизатораша а. Болх баьннчул тІехьагІа боахама конторе вай мелкара дикагІа болча специалистийн механизаторийн балха говзал Іомае гуллу механизатораш. Курсашка луш болча кхетамо хьахойт мацен, мелли миштен тоха еза кхашка минеральни удобренеш.

ХІанз моттигаш нийслу кхебаь лакха хьувкъам цІенбаь чу ца эцалуш. Дукха ялат дусс кхашка.

Массехк шу мара дац ОПХ-а кхашкара хІара гектара тІара 16 центнер мара горох ца йоалаш хинна. ХІана ялацар гектара тІара нзал мара горох? Керттера кхоачамбоацар дар горох цІена чуэца ца могаш юсаш хилар. Дийпахь хьоккхар горох, маьлха йІовхалах лелхаш лаьтта Іолегар буртигаш из арда йолаелча. Фу дар-хьогІ горох бийсана хьакха йолайнча? — аьина дагадехар Ветчикина. Цхьабараш раьза хилаьзар цо аьнначоа. Бийсанна фарай сердалца дика бІаргагургдаш касараш, кхы а дукхагІа юсаргъя комбайна чу ца эцалун горох», — йоахар цар.

Механизаторашца дага вала лаьрхІар агронома, хІана аьлча кхашка комбайнаш лелае езараш уж бар, царна дикагІа ха дезар мишта хургда из гІулакх. Теркам тІабахийта Ветчикинага ла а дийгІа уйла йир механизатораша. Раьза хилар уж агронома аьнначунна.

Комбайнаш сиха а ца социйташ а лелайнча дика вІаштІехьдаргда из гІулакх. — аьлар цар.—Бийсан тхир диллачул тІехьагІа горох дІабийнача кхашка шоай агрегаташ араяьхар комбайнераша. Комбайнаша го баьккхачул тІехьагІа гучадаьлар касараш цІена хьаийдешдолга. ВІалла паркх бисацар бункер чу хьал чу ца бодаш.

Цу методах болх бе болабеннача комбайнераша хІара гектара тІара яккъера лаьрхІача 22,6 центнер горох чуэцар.

«Укх пятилеткагІа низи хьинари кходергдац оаха кхашкара хьувкъам кхы а лакхбара»,—йоах В. Н. Ветчикина.

Б. ШАКРИЕВ.

Ножай - Юрта районни центре дукха ха йоацаш хьалъяьннай ши бІаь дешархочоа лаьрхІа йола школа - интернат. Вай ханарча хьалаша дІа ма деххара я керда помещени.

СУРТА ТІА: керда школа-интернат (аьрдехьарара).

* * *

Къаьнарча здане чІоагІа къе яр Наьсарен района Яндаререча юкъерча школа дешархошта укх шерралца. ХІанз, 320 меттиг йола кердача школа помещени эксплуатаце дІаелча, паргІатбаьннаб дешархой. Школе кабинетни система я.

СУРТА ТІА: Яндарера юкъера школа.

С. ХАКИЕВА сурташ.

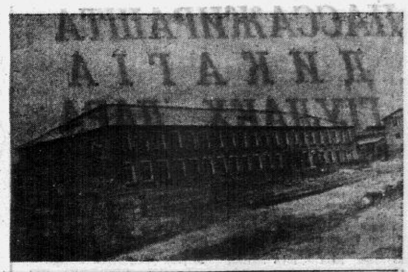

ДоттагІала гастролеш

Самардийнахь «Вайнах» яха Нохч-ГІалгІай иллен халхарийн Паччахьалкхен ансамбль ВЛКСМ ЦК творчески делегацеца бехктокхамеча гастролешка яхай. Вежарашха йолча Чехословацки социалистически республика столица Прага. кхыча йоккхийча городашкарча зрителашта хьалхашка ткъо концерт оттадергда ансамбла артисташа. Цу хьакъехьа лоацца дийцар Нохч-ГІалгІай ансамбла директора Гешаев Мусас:

— Цхьан бетта хургъя тха коллектив Чехословаке. Юххьанца пхезза концерт оттадергда Праге. Цул тІехьагІа кхыча городашка а хургда. Бехктокхаме а сий долаш а гІулакх да тхона хьалхашка латтар. Цудухьа, Чехословаке даха дезилга хайча денз, чІоагІа кийчо еш вар ансамбла хІара артист. ХІана аьлча тха выступленеш вай Даьхен цІерагІара выступленеш хургья. Оаха дІахьокхаргьяр Советски мехка искусство я. Чехословаке оаха хьоча концертни программа юкъе да «Атагинская лезгинка», яха халхар, «Вайнаьха мехка» яха халхара сюита, иштта кхыдола нохчийи гІалгІайи халхараши иллеши. Тхона массанена а лов тха искусство Чехословаке зрителашта езаяпар.

М. РАШИДОВ.

ХУВЦАДЕННА ХІАМА ДАЦ

ХьагІаьттай техникана ремонт е еза ха. Мишта вІаштІехьдаьккхад из гІулакх Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозе?

— План-график хІанз а хьакхьачаяц тхога, — йоах мастерской заведующи волча Хачукаев Яхьъяс. — тІаккха тамаш йий лерттІа тхоай болх вІаштІехьбаккха тхона ца магар.

Яхьъяс яххача тайпара из тамаш яц, тамаш е езаш да кхьдар. Мишта бисаб совхоза кулгалхой хІанзалца шоай тоае еза твакторaш хьакъоаста ца еш, ханаш белгал ца йоахаш?

Я. Хачукаева дувц: «Нагахьа санна дІадахача шера 4 кварталеи укх шера 1-ча кварталеи хиннача планашка диллача 45 трактор тоае езаргъяр тха. Цхьабакъда, болх дика вІаштІехьбаьккхача шерашка 60 трактор а тоае низ кхоач тха. ХІаьта укх шера-м 40 трактор а тоае вІаштІехьдоале тамаш я».

Юххьанца ала деза, мастерской болхлой бахьан долаш из доацалга, цу воча хьалашта духьал а айтта лаккхара къахьегама толамаш доахаш къахьегаш ба царех дукхагІа бараш. Из къаьга хьахьокх укхазарча хьокхамий доска тІарча цифраша. Цу тІа хьежача гучадоал хІара денна шоай смени нормаш 130 процент кхоачашъеш хьабоагІилга токарь Талхигов Салаудин, кузнецаш Куркаев Іумар, Исраилов Іумар. Цу тайппара дика къахьег слесарь - инструментальщика Мирзоев Шуддис, слесара Набаев Мовлада. Ремонт йолаелча денз хІанзле 7 трактор тоаяь баьннаб уж, хІаьта укх деношка кхы а 2 араяргья мастерской коара.

Лоацца аьлча ремонтникаша деррига а ду шоай болх сихеи дикеи дІабахьара.

Болхлой энтузиазмага хьежача, геттара во, ла йиш йоацаш къахьегама хьалаш да укх мастерской дараш. Помещенешка чуваьннача сага цу сахьате сатотлу, хІана аьлча шийла, баьде я цучу. Масала, хьаэцаргья вай тракторашта керттера ремонт ю эгтара йоакхагІа йола цех. Цучу чуваьннача сага хеталургда ше кхийча чуваьннав аьнна, хІана аьлча дукха ха я укхаза кІира ца тоха, дукхача моттигашкара штукатурка Іоежай, хьаара ягІаш кирпишкаш я.

— ХІанз дукха шийла йоацача хана-м хала-атта болх булора цехе, — йоах механизатораша, — бакъда шелъелча дукха нах цамогаш хул-кх. Цу гІулакхо хІара шера чІоагІа юхатетт тха болх.

Из атта кхеталуш да. Цехе вІащдухьал трактораш чу-ара йоахаш йоккха наІараш я.

Кхы дикагІа дац кхыйолча цехашкара хьалаш а. Дувца хабар доацаш болх бе хала да сварочни цехе. Мишта доахаргда укхаза къахьегама толамаш?

Токарни, вулканизаторски, инструментальни цехашка а тховнаш Іургаш даьнна да, пенашка да Іаухача хиво цар тІа ораш даьхад. КІеззига догІа дийлхача цехашка Іамарч латт.

Из деррига бІаргадайнача сага хеталургда да вий-хьогІ укх мастерской аьнна, нагахьа санна вале укхазара хьалаш довзаш вий-хьогІ из, аьнна.

Юххьанца аз белгалдаьккхача тайпара да «Лермонтовский» совхоза хьал, хІаьта совхоза кулгалхошта Іалаьмате дика довзаш да укхазара балха хьалаш. Цул совгІа, гуйре йолалуш, совхозе хиннача партийни собране дийцар мастерскера воча хьалех лаьца, къаьстта дика къамаьл даьдар совхоза директора нов. Умарова. Коммунисташа баьча соцама тІа дІаяздаьдар цига ремонт яра мел эшаш дола балхаш сентябрь — октябрь бетташка чакхдаха. ХІанз ноябрь юкъе кхаьчаб, цхьабакъда, «ше лаьттача латт ворда». Іалаьмате сиха оарцагІа а баьнна мастерскойра балха хьалаш тоаде деза совхоза кулгалхоша.

А. ГАДАБОРШЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Спортивни хоамаш

Укх деношка г. Караганде чакхъяьннай Советски Союза турпала Абдиров Нуркена сийна хетаяь кІалтохарах шай лоІамагІа латара Ерригсоюзни турнир. Цу турнире дакъа лоацаш бар Казахстана, Узбекистана, Азербайджана, Нохч - ГІалгІайчен, кхычахьара кІалатохарах леталараш.

Дика толамаш даьхар цу яхьашка вай спортсменаша. Шийтта дозал долча кІалтохарах леташта юкъе (90 килограмм) котало яьккхар дунен чемпиона Хасимиков Салмана. Шовзткъеи вурийтта килограмм дозал долчарна юкъе кхоалагІа хилар Кадыров Іумари. шовзткъеи бархІ килограмм дозал долчарна юкъе Арсанукаев Мухьмади. ШоллагІа моттиг яьккхар Умишев Аьхьмада а езткъеи шиъ килограмм дозал долча спортсменашта юкъе.

Турнире призовой моттигаш яьхача спортсменашта дипломаши медалаши елар Казахски ССР Министрий Совета физкультуран спортен комитето.

* * *

ВІаштта шин дийнахь г. Ворошиловграде хилар Михайловске цІерагІа приз яккхара хетаяь классически хьисапе кІалтохарах летарий кагирхой Ерригсоюзни турнир. Цу яхьашка дакъа лоацаш Элистара, Волгоградера, Краснодарера, Ворошиловградера, Ростов - на-Донура, Донецкера, Грознера, кхыча городашкара бІаь совгІа спортсмен вар.

Нохч - ГІалгІайчен спортивни сий лорадеш бар Х. Тятых, М. Мелкумов, К. Бахтиев, С. Кошенков, А. Евлоев. Царех хІаране шо-шоай дозал долча спортсменашта юкъе шоллагІа моттигаш яьхар.

Цу тайппара, турнире шоллагІа моттиг яьккхар вай команда а. Яхьашка дакъа лацара уж кийчбеш хиннар РСФСР заслуженни тренер И. Кондрацкий вар.

ФУТБОЛ

Укх деношка Грозненски района юрташкарча юкъерча школай командашта юкъера футболах йола яхьеш чакхъяьлар. Цу яхьашка дакъа лоацаш яр ткъеста команда. Шин зонагІа йийкъаяр уж. Хьалхарча зоне хьалхара моттиг АтагІарча юкъерча школа дешархоша яьккхар, шоллагІча зоне — Октябрьски юртарча дешархоша. Района чемпиона цІи яккхара йолча финале вІашагІкхийтар уж ши команда. Котало счет 2:1 йолаш АтагІарча футболисташа яьккхар. Цу команда кулгалхо ва школа физрук А. Казаков.

БАСКЕТБОЛ

Укх шера эгтара хьалха чакхйоаккхаш я мехкдаьтта институтий спартакиада. ХІанале чакхъяьннай наькъарагІа, гимнастикагІа, яйгача атлетикагІа йола яхьаш.

Укх деношка Грозненски мехкдаьтта института спорта Дворецe чакхйоаккхаш я баскетболагІа йола турнир. Яхьашка дакъа лацаш маІача наьха а кхалнаьха а пхиппа команда я Москвера, Уфера, Ивановo - Франковскера, Бакура, Грознера. Турнире ца йоагІаш йисай Московски институтера команда. Цун метта яхьашта юкъе йоалаяьй Нохч - ГІалгІай института команда.

Селхан чакхъяьлар турнир. МаІача наьха командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Грозненски мехкдаьтта института спортсменаша, кхалнаьха командашта юкъе — бакинкаша.

Социализма мехкашка

ПОЛЬСКИ КОМПЬЮТЕРАШ

ВАРШАВА. (АПН соб. корр.). Советски Союза дукхача предприятешка го йиш я Польше хьаяь «Одра - 1204» электронно-вычислительни машенаш. Масала, «Калибр» яхача московски инструментальни заводе иштта йолча машено толамца болх бу массехк шу да.

«Эльвро» яхача «Одраш» еча вроцлавски завода коллективо хІанз арахеца кийчъю кхы а дикагІча моделех йола «Одра-1304», «Одра-1305» яха ЭВМ-аш. Бакъда, кастталашха эгтара кердагІа йола «Одра-1305» а хувцаргья кхы а «хьаькъал» долча машено. Из хургья, моттигерча кепайоазоно хоам баь махиллара, «П-30»— хІанз социалистически мехкий специалисташа цхьана хьаеш йолча цаІ йолча система член.

С. ШТУКАТУРОВ.

●

СЪЕМКАШ ЦХЬАНА ЙОАХ

ПРАГА. (АПН—Прагопресс). Укхаза чакхъяьлар советски чехословацки делегацей кинематографистий переговораш. ВІаши гІулакхаш леладарах долча договора кулгаш яздаьд. Экрана мастераш хІанз дениз дІахо йоаче хана творчески теоретически дешай хьакъехьа вІаши дагабуврrба. Кинематографе институтий студенташа а хан-ханнахьа шоашта ховр вІаши довзийтаргдолаш соцадаьд. Эггара керттерадар да художественни картинай серегІа цхьана хьожаргболаш оттадар. Городе Марианскп Лазне хІанззе а болх беш я режиссера А. Баталова хьалхле лелаю съемочни группа. Укхаза оттаду сийлахь—воккхача эрсий писатела Ф. М. Достоевске «Игрок» яхача романа тІа даьккха из цІи йола полнометражни лента. Братиславски Мински студешка цхьана йоаккхаш я тема дунен шоллагІа тІом бола фильм.

Довзаш мадарра, вІаши цхьана творчески тІулакхаш леладарах договораш даьд иштта Чехословаке, Польша, ГДР, Венгре кинематографисташта юкъе а.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

США-ра КЛАССОВИ ТІЕМАШ

НЬЮ-ЙОРК, 15 ноябр. (ТАСС). Забастовка яьраш кот а боалаш чакхъяьлар 44 дийнахь хинна Америка 20 «КІоран» штатера 100 эзар гаргарча саго дакъа лаьца къаман юкъара забастовка. Забастовка еш болча горнякаша дІадехар алапи лакхделтен къахьегама хьалаш тоаделrеи. Шахтераш дукхаза кхерабе а кІоран промышленностаца ювзаенна йолча, масала, металлургическичунга, «локаут» кхайкаеш кхерам тІатасса а Іаьдал гІортарах хІама хиланзар. Забастовка яьраш чІоагІо яь бар котбовлалца забастовка дІаяхьа, цар яхар данза а бовланзар предпринимателаш. Селхан кулгаш яздир алапи лакхдеши къахьегама хьалаш тоадеши йолча кердача соглашенена.

Кхохкаенна латт алапи лакхделга доагІаш хьадехаш забастовка еш болча форда Малхбоалехьарча берда йистерча забастовка ерий кемай даьшпара конфликт. Кемай магнаташта повкъостала дера федеральни Іаьдал. Форда Малхбоален берда йистерча эгтара йоккхагІча портий федеральни судаша дІадахача кІирагІа тІанйщар забастовка ца могийташ йола решени. Из яь яле а Балтимора портовикаша. хІаьта парех дІаккхийтар тахан Кердача Орлеана грузчикаш а, балха тІабаха тиганзар, къовсам дІахо баха а лаьрхІар.

Мексикански залива берда йистерча Галвестоне (штат Техас) портови грузчикий профсоюза забастовка дІайолае решени йир.

Машара лоархІаме фактор

Болгаре кепайоазоно, радиос, телевидене дІахо а йоашх КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Франце яьча визита результаташ, из визит шера хинна эгтара лоархІаме йола дунен халкъашта юкъера событи хилар белгал а доаккхаш. «Л. И. Брежнев ваха даьккхача ялх ден керттера итог я вІашдухьалара ши дуне — социализми капитализми машаре яхара принципаш чІоагІъяр», — яхаш язду «Отечественный фронто», «Машара гІулакха юкъе лаьца лоархІаме дакъа» аьнна йолча статья тІа «Земледельческо знаме» дувц: «Европа а ерригача планета а гІулакхашта эгтара йоккхагІа влияни еш болча шин мехко — СССР-ен Францен ши дага йоалаш дІаккхайкадир шоаш машар хилар дезаши моллагІча моттиге отте а тІема кхерам ловргбоацаши хилар».

«Машар безаш дола деррига адамаш чІоагтІа хьаштдолаш хьеж машара тІехьа лаьцача советски наькъага, дерригача адамий хьаштаашта лаьцача наькъага», яхаш язду передовой статья тІа «Работническо делос». — Советски паччахьалкхен машар беза политика машаре баха а шоай иpаз бахьан паргІатта болх бе а безам болча дерригача мехкий дукххача наха дагадоаллачо маяххара я».

Болгаре кепайоазоно теркам тІабохийт советско-французски вІаши леладу гІулакхаш дегІаахар цхьанна а кхыча кхоалагІча мехка духьал даккханза хилара. Итт шера вІаши экономически Іилма-технически гІулакхаш леладергдолаш соглашенена кулгаш яздарахи Кама тІа дунен тІа эгтара йоккхагІйола автозавод хьалъяра юкъе Франце дакъа лоацаргхиларахи - укхаза нийса доагІаш лерхІ «маьхаш де, тІом а ца беш» яха ленински политика котъялар.

Болгаре халкъо ший дулхах— цІех дола гІулакх санна тІанйщар КПСС XXIV-ча съездо оттаяь машара Программа, хІана аьлча цуна дагадоахкараш из кхача гІертарашеи маяххара из йолаиdaь.

В. ГЕОРГИЕВ,
болгарски журналист.
(АПН).

ТаІазар дергдий-хьогІ нах боабаьчоа?

НЬЮ-ЙОРК, 16 ноябрь. (ТАСС). Прогрессивни американски профсоюзни деятель Джозеф Яблонски верах Пенсильвания яхача штате суда процессе дош дувцаш суде вола О. Мартин зулам дарах бехке ваьв, ве суд а яьй.

Бакъда ве суд яь йоллашехь, цунна дІахо хуфгдар фул ца ховш да, яхаш хоам бу ЮПИ-с. Пенсильвания штата губернатора М. Шэпа аьлар приговор кхоачашдайтаргдац аз сай бе Іаьдал доаллача хана.

Хьалха хоам баь махиллара, 1969 шера 31 декабре Дж. Яблонски, цун сесаги йоІи боабаьча маьхах оттаваь хиннача пхе бандитах цаІ ва О. Мартин.

О. Мартин дош дувцача процессе гучадаьлар «Малав ца ховча цхьан сагагара» 5200 доллар ийшача пхе сагах латтача группас из зулам даь хилар.

Яблонски вийначул тІехьагІа ши шу гаргга ха яьна йоллаше а, зуламхоех цаІ мара лаьца суда хьалхашка эттавац. Зулам делга дІадоладаьраш — нах боабелга кийчдаьраш уж боабарах мах беннараши кортамукъа ба.

МАШАРА ДУХЬА

ПРАГА. (ТАСС). ДІаьха, исторечу а долхаш овлаш долаш долча, цхьана леладеча советско-французски гІулакхаша массаза а дикка влияни яьй Европерча политически хьалашта. ХІаьта, нагахьа санна дІахо а уж хьалаш тоадалар белгалдоахаш дале, тІаккха вай из бахьан долаш бaркал ала деза дукха ха йоацаш чакхъяьннача КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Париже йихьача официальни визитах хьахиннарашта, язду кІиранна цкъазза арадувлача КПЧ ЦК «Трибуно». Тахан кхыметтел советско-французски гаргалонна духьалбараш а мукІарал данза балац, Л. И. Брежневнеи Ж. Помпидунеи юкъе хинна переговораш шинна а халкъа хьашташ бахьан долаш, европейски континентерча машара хьашташ бахьан долаш яь хилара.

Л. И. Брежнев визитагІа Франце волча хана кулгаш яздаьча документаша лардаш ехкай вахара дерригача доакъошка шин мехка юкъера гІулакхаш дІахо дегІаккхувлара. Цхьабакъда, вайна ховш ма дарра, СССР-и Французски Республикеи — сийлахь-йоккхий державаш Кхерамзлен Совета массазара членаш яле а, уж документаш, къамий доазонел гаьнна дІаара а даьле, дунен халкъашта юкъе эгтара боккхагІча лоархІаме хул.

Париже хинна переговораш а хІаьта иштта визит йолча хана кулгаш яздаь документаш а. хьахкайкаду дІахо «Трибуно», ма дарра аьлча СССР-ан ФРГ-енеи юкъера, ПНР-енеи ФРГ-енеи юкъера договораш, Малхбузен Берлинах лаьца яь йиъ оагІорахьара соглашени санна долча договорийи соглашенейи бІарчча сери дІахо йІаьхьяр морг да. Уж деррига документаш, цу даькъе Париже кулгаш яздаьраш а. Советски Союзо шерра еча машара наступлене, КПСС XXIV съездо тІанйцачеи Советски правительства нийсса чакхйоахачеи машара программа керттера дакъа санна лархІа дезаш ва. Советски Союзо цІаккха а лоарзагІа ца йоалаш къовсам лоаттабу шийлача тІема духьала, «кхерам тІатессара» ларда тІа а ца латташ, коллективни кхерамзлен чІоагІача лардаш тІа латтача, машаре дахара политикана тІехьа.

ХЬАЖА, ЛАДУВГІА

ТЕЛЕВИДЕНИ:
18 НОЯБРЬ

10.00 — Передачай программа. 10.05 — Кердадараш. 10.15 — Бераштa. Емеля волча хьоашалгІа». 10.45 — «Паччахьа нускал» яха фильм-опера. 12.20 — Художники кІадеи. «ЦІе роза» яхача комбината художникех. 12.50 — Кердадараш. 16.55 — Передачай программа. 17.00 — Бераштa. Мультфильм. 17.30 — «Тхо коммунисташ да» яха телевизионни очерк. 17.50 — Киножурнал. 18.00 — 1-ча Мая цІерагІча колхоза пятилетка. 18.30 — Миллионий ленински университет. СССР экономически низа лард я еза-йоккха индустри. 19.00 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.30 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.35 — Передачай программа. 19.40 — Телевизионни фильмай Ерригсоюзни 4-ча фестивала фильмаш - лауреаташ. «Цун сийлален адъютант» яха художественни фильм (кхоалагІа сери). 21.00 — «Ха» Информационни программа. 21.30 — Огонек». 22.10 — Спортивни дневник. 22.40 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО:

6.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Гастонта хьакъехьа» яха лора беседа (нохчий меттала). 8.40 — Азербайджански ашарий концерт (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — Коммунисташ къахьегамхой вІаштІехьабоахараш ба. 9.30 — «Шоана, кхалнах» яха радио-журнал (нохчий меттала). 9.50 — Ашараш. 10.00 — Москва. 16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Яхьа керттера дар цо пайда балар да» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 16.30 — Нохч - гІалгІай ашараш дІайоазийтаргья вай» яха передача (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 18.40 —Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ:
19 НОЯБРЬ

10.00 — Передачай программа. 10.05 — Кердадараш. 10.15 — Кагирхошта. Телевизионни клуб. 11.00 — Художественни самодеятельноста коллектива концерт. 11.30 — Комедийни фильма экран. «Вай хержаш дола наькъаш» яхача а, «Гаргала сиюш» яхача а, «ЦІе бос бола цІока долча наькъа баьчча» яхача а Генре новеллех дола «ГІулакхаш кховчашду нах» яха художественни фильм. 13.00 — Кердадараш. 16.55 — Передачай программа. 17.00 — «Хьехархоша къамаьл дета моттиге». Грозненски педучилище (гІалгІай меттала). 17.55 — «Дунен социализма низаш чІоагІдалара а кхотадалара а тІехьа Советски Союза Коммунистически партен Советски правительствен лоаттабу къовсам» яха беседа (нохчий меттала). 18.10 — Киножурнал. 18.20 — Ханал хьалхабувл уж. 18.40 — Тахан — ракетни Эскарен артиллерен Ди. 19.10 — «Идейно-политически кхетамца дешархой кхебар» яха беседа (гІалгІай меттала). 19.25 — Телевизионни кердадараш (гІалгІай, эрсий меттала). 19.45 — Стратегически лоархІама болча ракетни бІун политически управлене начальника, Советски Союза Турпала, инарала - лейтенанта Горчакова выступлени. 20.00 — «Халкъа тешаме къонгаш» яха документальни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Сигален дІоагІий» яха художественни фильм. 22.45 — «Кодру» яхача халкъа ансамбла концерт. Кишиневера передача. 23.20 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО:

6.30 — «Юрта Іуйре». (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.36 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Вахара хьалтоаделга юкъара декхар да» яха передача (гІалгІай меттала). 8.40 — Ашараш. 8.45 — «Социалистически доалахье лорар — советски гражданина декхар» яха беседа (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — «Бакъдар дувц вай» яха И. Албогачиева дуацар (гІалгІай меттала). 9.30— Юрта боахама болхлой, шоана дола концерт (гІалгІай меттала). 10.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Иллейи, ашарийи, халхара ашарийн концерт (нохчий меттала). 16.30 — «Лоам тІара сердал» яха очерк (гІалгІай меттала). 16.45 — «Дезала говзал» яха очерк (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 18.40— Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грознен морхаш а йолаш, юкъ-юкъе кІезиг-дукха догІа а делхаш, Іуйрийна цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гІаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гІолла 0 градусагара 5 градус йІовхалга кхоачаш. Грозне 2—4 градус йІовхал йолаш хила а тарлу. ДІахорча шин дени шин буси кхаьла, юкъ-юкъе екха а екхаш, юххьанца цхьаццайолча моттигашка лаьгІо догІа а делхаш, малхбузехьара гІаьхьаьа боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 2—4 градус йІовхал, дийкача бийсашка 1 градус шелалгара 4 градус йІовхалга кхоачаш, деношка 7—12 градус йІовхал. йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ДІАДОЛАДЕННАД 1972 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста транспорта гІишлошъеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув дозржадеча общественни уполномоченнешка гІолла а.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ:
Цхьан шера — 3 сом 12 кепиги;
6 бетта — 1 сом 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1972 шера «СЕРДАЛО» ГАЗЕТ ХАННАХЬА ЯЗДЕ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.— 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51, 364051, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05266. Заказ № 9959.